

**T.C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**AKTEPE VE ZEYTİNOBA KÖYLERİ (HASSA \ HATAY) ARASINDA
KALAN BÖLGENİN FLORASI VE ETNOBOTANIĞI ÜZERİNDE
ARAŞTIRMALAR**

Buşra ABUZAR

BİYOLOJİ ANABİLİM DALI

**ŞANLIURFA
2018**

**T.C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**AKTEPE VE ZEYTİNOBA KÖYLERİ (HASSA \ HATAY) ARASINDA
KALAN BÖLGENİN FLORASI VE ETNOBOTANIĞI ÜZERİNDE
ARAŞTIRMALAR**

Buşra ABUZAR

BİYOLOJİ ANABİLİM DALI

**ŞANLIURFA
2018**

Prof. Dr. Hasan AKAN danışmanlığında, Buşra ABUZAR' ın hazırladığı "**Aktepe ve Zeytinoba Köyleri (Hassa \ Hatay) Arasında Kalan Bölgenin Florası ve Etnobotaniği Üzerinde Araştırmalar**" konulu bu çalışma 20/12/2018 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Harran Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Biyoloji Ana Bilim Dalı' nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

imza

Danışman : Prof. Dr. Hasan AKAN

Üye : Prof. Dr. Ömer Faruk KAYA

Üye : Prof. Dr. Esra MARTİN

Bu Tezin Biyoloji Anabilim Dalında Yapıldığını ve Enstitümüz Kurallarına Göre Düzenlendiğini Onaylarım.

Prof. Dr. Halil Murat ALĞIN
Enstitü Müdürü

Bu Çalışma HÜBAK tarafından desteklenmiştir.

Proje No: 16099

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
ŞEKİLLER DİZİNİ	iv
ÇİZELGELER DİZİNİ	v
SİMGELER DİZİNİ	vi
1. GİRİŞ	1
2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR	4
3. MATERYAL ve YÖNTEM	6
4. ARAŞTIRMA BULGULARI ve TARTIŞMA	9
4.1. Araştırma Alanının Fiziki ve Coğrafi Özellikleri	9
4.1.1 Coğrafi konumu	9
4.1.2. Toprak özellikleri	10
4.1.3. Jeolojik özellikler	11
4.1.4. Jeomorfolojik özellikleri	12
4.1.5. İklim özellikleri	12
4.2. Araştırma Alanının Florası ve Etnobotanik Özellikleri	13
4.4. Tartışma	59
5. SONUÇLAR ve ÖNERİLER	69
5.1. Sonuçlar	69
5.2. Öneriler	70
KAYNAKÇA	71
ÖZGEÇMİŞ	74
EKLER	75
EK 1 : ARAŞTIRMA ALANINDAN TOPLANAN BAZI BİTKİLERİN RESİMLERİ	75
Ek 1.1. <i>Rhus coriaria</i> L.	75
Ek 1.2. <i>Rubus sanctus</i> Schreber	75
Ek 1.3. <i>Myrtus communis</i> L.	76
Ek 1.4. <i>Quercus robur</i> L.	76
Ek 1.5. <i>Allium ampeloprasum</i> L.	77
Ek 1.6. <i>Narcissus tazetta</i> L.	77
Ek 1.7. <i>Malva neglecta</i> Wallr.	78
Ek 1.8. <i>Myosotis alpestris</i> F.W. Schmidt subsp. <i>alpestris</i> F.W. Schmid	78
Ek 1.9. <i>Daphne sertcea</i> Vahl	79
Ek 1.10. <i>Crataegus aronia</i> (L.) Bosc. ex DC var. <i>aronia</i>	79
Ek 1.12. <i>Styrax officinalis</i> L.	80
Ek 1.13. <i>Centaurea iberica</i> . Trev ex Sprengel	81
Ek 1.14. <i>Adiantum capillus - veneris</i> L.	81
Ek 1.15. <i>Prunus domestica</i> L.	82
Ek 1.16. <i>Polypodium australe</i> Fee	82
Ek 1.17. <i>İris germanica</i> L.	83
Ek 1.18. <i>Papaver rhoeas</i> L.	83
Ek 1.19. <i>Punica granatum</i> L.	84
Ek 1.20. <i>Sorghum halepense</i> (L.) Pers. var. <i>muticum</i> (Hackel) Grossh.	84
Ek 1.21. <i>Pistacia lentiscus</i> L.	85
Ek 1.22. <i>Conyza canadensis</i> (L.) Cronquist	85
Ek 1.23. <i>Nasturtium officinale</i> R. Br.	86
Ek 1.24. <i>Arum dioscoridis</i> Sm. var. <i>luschanii</i> R. Mill.	86
Ek 1.25. <i>Urtica dioica</i> L.	87
Ek 1.26. <i>Papaver argemone</i> L.	87

Ek 1.27. <i>Ranunculus ficaria</i> L. subsp. <i>ficariiformis</i> Rouy & Foucaud	88
Ek 1.28. <i>Asperula arvensis</i> L.	88
Ek 1.29. <i>Asphodelus aestivus</i> Brot.	89
Ek 1.30. <i>Lavandula stoechas</i> L.	89
Ek 1.31. <i>Cupressus sempervirens</i> L.	90
Ek 1.32. <i>Hypericum perforatum</i> L.	90
Ek 1.33. <i>Juniperus oxycedrus</i> L.	91
Ek 1.34. <i>Cistus creticus</i> L.	91
Ek 1.35. <i>Mentha longifolia</i> (L.) Hudson	92
Ek 1.36. <i>Rumex acetosa</i> L.	92
Ek 1.37. <i>Bellis sylvestris</i> Cyr.	93
Ek 1.38. <i>Pisum sativum</i> subsp. <i>sativum</i> var. <i>sativum</i> L.	93
Ek 1.39. <i>Olea europaea</i> L.	94
Ek 1.40. <i>Anthemis arenicola</i> var. <i>arenicola</i> Boiss.	94
EK 2: ÇALIŞILAN ALANLARIN GENEL GÖRÜNÜMÜ	95
Ek 2.1. Zeytinoba Köyü yaylası	95
Ek 2.2. Zeytinoba Köyü yaylası	95
Ek 2.3. Zeytinoba Köyü zeytin bahçeleri	96
Ek 2.4. Zeytinoba Köyü'nden bir görünüm	96
Ek 2.5. Zeytinoba Köyü'nden bir görünüm	97
Ek 2.6. Aktepe' den bir görüntü	97
Ek 2.7. Aktepe' den bahçe görüntüsü	98
EK 3 : ARAŞTIRMA ALANINDA HALK İLE YAPILAN GÖRÜŞMELER VE ETNOBOTANİK İZLENİMLER	99
Ek 3.1. Zeytin hasadından görüntü	99
Ek 3.2. Zeytin hasadından görüntü	99
Ek 3.3. Zeytinoba Köyü'nde bitki toplama esnasından görüntü	100
Ek 3.4. Bitkilerin yöresel adlarını bulma çalışmalarından görüntü	100
Ek 3.5. Bitkilerin yöresel adlarını bulma çalışmalarından görüntü	101
Ek 3.6. Bitkilerin yöresel adlarını bulma çalışmalarından görüntü	101
Ek 3.7. Toplanan bitkilerden örnekler	102
Ek 3.8. Aktepe arazi çalışmalarından görüntü	102
Ek 3.9. <i>Sorghum halepense</i> (L.) Pers. var. <i>muticum</i> (Hackel) Grossh. süpürge yapılı şekli	103
Ek 3.10. <i>Arum dioscoridis</i> Sm. var. <i>luschanii</i> R. Mill. bitkisinden yemek yapımı	103

ÖZET

Yüksek Lisan Tezi

AKTEPE VE ZEYTİNOBA KÖYLERİ (HASSA / HATAY) ARASINDA KALAN BÖLGENİN FLORASI VE ETNOBOTANIĞI ÜZERİNDE ARAŞTIRMA

Buşra ABUZAR

Harran Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Biyoloji Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Hasan AKAN
Yıl: 2018, Sayfa: 103

Bu çalışma 2015-2018 yılları arasında, Aktepe ve Zeytinoba Köyleri arasında kalan bölgelerin florasını ve etnobotaniğini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma alanı Hatay'ın Hassa ilçesi sınırları içine girmektedir. Türkiye' nin Grid sistemine göre C6 karesine girmektedir. Yapılan çalışmalarda bölgede 55 familyaya ait 150 takson tespit edilmiştir. Alanın florasında Pteridophyta 2, Spermatophyta 53 familyayla temsil edilmiştir. Asteraceae (16 tür), Rosaceae (14 tür) ve Fabaceae (12 tür) en fazla takson içeren familyalardır. Raunkiaer' in hayat formları sıralamaları şöyledir: Fanerofitler 52 (%35), Terofitler 46 (%31), Hemikriptofitler 36 (%24), Kriptofitler 13 (%9) ve Kamefitler 3 (%2)' dir. Araştırma alanında yapılan etnobotanik çalışma sonucunda toplanmış 150 bitkinin 120'sinin etnobotanik özelliği bulunduğu tespit edilmiştir. 46' sı gıda (%40), 30' u tıbbi (%25), 10' u yem (%8), 6' sı yakacak (%5), 6' sı süs (%5), 5' i çit(%4), 6' sı diğer (%5), 4' ü baharat (%3), 2' si zehirli (%2), 2' si süpürge (%2), 1' i boya (%1) yapımında kullanılmaktadır. Toplanan bitkilerin yöresel ve bilimsel adlarına yer verilmiş kullanım alanları belirlenmiştir.

ANAHTAR KELİMELER: Flora, Etnobotanik, Aktepe, Zeytinoba Köyü, Hassa\ Hatay

ABSTRACT

MSc Thesis

RESEARCH ON THE FLORA AND ETNOBOTANICS OF THE REGION BETWEEN AKTEPE AND ZEYTINOBA VILLAGES (HASSA / HATAY)

Buşra ABUZAR

**Harran University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Biology**

Supervisor: Prof. Dr. Hasan AKAN

Year:2018, Page: 103

This study was carried out to determine the flora and ethnobotany of the regions between Aktepe and Zeytinoba villages between the years 2015-2018. The research area is located within the borders of Hassa district of Hatay. Turkey's enters the C6 of the grid system. 150 taxa belonging to 55 families were determined in the studies. In the flora of the area Pteridophyta 2, Spermatophyta was represented by 53 families. Asteraceae (16 species), Rosaceae (14 species) and Fabaceae (12 species) are the families with the highest taxa. Raunkiaer 's life forms rankings as follows: Fanerophytes were 52 (35%), Terophytes 46 (31%), Hemicriptophytes 36 (24%), Cryptophytes 13 (9%) and Kamefitler 3 (2%). Ethnobotanical study conducted in the study area of the 120 plants collected as a result of the ethnobotanic properties of the 120 has been determined. 46 (40%), 30 (25%), 10 (8%), 6 (5%), 6 (5%), 5 (5%) fence (4%, 6% (5%), 4 spices (3%), 2 poisonous (2%), 2 (2%), 1 (1%) paint (1%). . The local and scientific names of the collected plants are determined.

KEYWORDS: Flora, Etnobotanik, Aktepe, Zeytinoba Village, Hassa \ Hatay

TEŞEKKÜR

Çalışmalarım esnasında bana yardımcı olan danışman hocam Prof. Dr. Hasan AKAN' a, çalışmalarından faydalandığım M. Maruf BALOS' a ve Esra ŐAHİN FİDAN' a, arazi çalışmalarında yardımcı olan her daim yanımda benimle beraber yorulan eşim İşhak KERAR ve ailesine, bana her zaman destek olan annem Hacer ABUZAR' a, babam Hasan ABUZAR' a ve kardeşlerim Naile BOYUNEĞMEZ, Merve ABUZAR ve Beyza ABUZAR' a, bitkilerin yöresel isimlerini bulmak için yardım aldığım yöre halkına, yüksek lisans yapma konusunda beni yönlendiren dayım Doç. Dr. Celil ABUZAR' a, çalışma esnasında bana moral veren eniştem Harun BOYUNEĞMEZ' e, maddi destek sağlayan HÜBAK' a emeği geçen herkese teşekkür ederim.



ŞEKİLLER DİZİNİ

	Sayfa No
Şekil 4.1. Araştırma alanının coğrafi haritası.....	10
Şekil 4.2. Hassa ilçesinin sıcaklık ve yağış grafiği	13
Şekil 4.3. Bitkilerin familya dağılımları.....	60
Şekil 4.4. Araştırma alanındaki türlerin Raunkiaer' e göre gruplandırması.....	61
Şekil 4.5. Bitkilerin etnobotanik kullanımlarına göre dağılımı	62



ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa No

Çizelge 3.1. Kaynak kişilerin ayrıntılı gösterimi.....	7
Çizelge 4.1. Tıbbi amaçlı kullanılan taksonların listesi.....	62
Çizelge 4.2. Farklı amaçlarda kullanılan taksonların listesi	64
Çizelge 4.3. Hatay' da yapılan bazı etnobotanik çalışmaların sonuçlarının karşılaştırılması	67



SİMGELER DİZİNİ

ark	Arkadaşları
C	Santigrat
Hk	Hemikriptofit
F	Fanerofit
kg	Kilogram
Km	Kamefit
km	Kilometre
Kr	Kriptofit
m	Metre
mm	Milimetre
m ²	Metrekare
Th	Terofit
%	Yüzde
*	Kültür Bitkisi

1.GİRİŞ

Bu çalışma; Türkiye'nin Akdeniz Bölgesi'nde yer alan Hatay'ın Hassa ilçesine bağlı Aktepe ve Zeytinoba Köyleri arasında kalan alanların flora ve etnobotaniğini tespit etmek amacıyla yapılmıştır.

Türkiye Florası tür zenginliği bakımından dünyanın sayılı ülkeleri arasında yer almaktadır. Bunun nedeni, Asya ve Avrupa kıtalarını birbirine bağlaması, İran-Turan, Avrupa-Sibirya ve Akdeniz fitocoğrafya bölgelerinin kesişme noktalarında bulunması, farklı iklim koşulları, topoğrafik çeşitlilikleri, jeolojik ve jeomorfolojik çeşitlilikler, deniz, göl, akarsu gibi değişik su ortamı çeşitlilikleri, 0-5000 metreler arasında değişen yükseklik farklılıkları, Anadolu çaprazının doğusu ve batısı arasında ekolojik farklılıkların bulunmasıdır (Eminağaoğlu ve Anşin, 2002).

Türkiye florası üzerinde yapılan araştırmalarda 18. yüzyıl başlarında Fransız botanikçi J. Pitton Toumefort'un 1700-1702 yılları arasında batı, kuzey ve doğu Anadolu'da yaptığı gezilerle başlamıştır. Bu botanikçileri sonra diğer bazı yabancı botanikçiler de Anadolu ve çevresinden bitki toplamışlardır (Baytop, 2003).

Yurdumuz florasına önemli katkıyı sağlayan eser, İsviçreli botanikçi Edmond Boissier tarafından (Boissier, 1867) yayınlanan 5 cilt ve bir tamamlayıcı ciltten oluşan "Flora Orientalis"dir denilebilir. Bu eserde kendi topladığı bitkilerle birlikte kendinden önceki araştırmacıların topladıkları bitkilere de yer verilmiştir. Flora Orientalis' ten tam bir asır sonra yayın tamamlanan, editörlüğünü Peter Hadland Davis' in yaptığı 1965-1985 yılları arasında yayımlanan "Flora of Turkey and The East Islands" adlı 9 ciltlik eseridir. 1988' de 10. Cilt (Davis ve ark. ,1988) ve 2000 yılında da tamamlayıcı olarak yayınlanmıştır. 11. cilt (Güner ve ark. , 2000) Türk botanikçiler tarafından tamamlanmıştır.

Türkiye Bitkileri Listesi (Damarlı Bitkiler) Kitabına göre; 167 familya, 1320 cins, 9996 tür, 1989 alttür ve toplam 11707 takson bulunmaktadır. Bunların 3035 taksonu endemiktir (Güner ve ark., 2012).

Türkiye, bitki çeşitliliği açısından en zengin ülkelerden birisidir. Yaklaşık olarak 12 000' in üzerinde tür ve tür altı takson tanımlanmış olup bunların % 30' u endemiktir (Davis, 1985; Davis ve ark., 1988; Güner ve ark., 2012).

Çalışılacak alan Amanos Dağlarının doğuya bakan eteklerindedir. Bu bölgede insanların bitkileri kullanmalarını sağlamak amacıyla çalışılması gereken bölgelerdendir.

Etnobotaniğin kelime anlamı; insanlarla bitkiler arasındaki ilişkileri inceleyen bir bilim dalıdır ve etnobotanik 1896 yılında ilk defa botanikçi John W. Harsherberger (ABD) tarafından kullanılmıştır (Cotton, 1997).

İnsanoğlu var olduğundan beri doğal bitkileri kendi amaçları için (özellikle gıda, hastalık tedavisi, alet ve ekipmanlar, imalat vs.) kullanmıştır. Bitkilerin çeşitli özelliklerinden yararlanmışlardır, tıbbi ve gıda olarak kullanılma bilgisi nesilden nesile aktarılmıştır (Lev ve Amar, 2000). Fakat bu bilgilerin yeni nesillere aktarımı durma aşamasına gelmiştir. Bunun nedeni ise yaşlı ve genç nesil arasında her zaman bilgi aktarımı olmayışından ileri gelmiştir (Özgen ve ark., 2004; Ghorbani, 2005; Teklehaymanot ve ark., 2007).

Etnobotanik araştırmalar, deneme yanılma yoluyla edinilmiş ve uzun bir zaman boyunca nesilden nesle aktararak günümüze ulaşmış, çok önemli bilgileri içeren, özellikleri ile bitkilerin bilimsel yönüyle değerlendirilmelerine önemli katkılar sağlamışlardır (Sadıkoğlu, 1998).

Türkiye' nin hemen her bölgesinde özellikle bitkilerden yenilen otlarla ilgili bilgiler anadan kıza kuşaklar boyu aktararak gelmiştir. Bitkilerden yenilebilir otları toplamak, yıkamak, kimisini yenebilir hale getirmek üzere pişirmek ya da kurutup kışa hazırlamak genellikle kadınların bilgi birikimi içindedir. İlaç, boya, süpürge yapılan bitkiler hakkında ve yakacak olarak toplanan, kış için yığılan bitkilerle ilgili bilgiler de daha çok kadınlara özgündür. Yumrulu bitkiler ve çeşitli meyveleri iyi bilenler ve toplayanlarsa erkek çocuklar ve yetişkin erkekler, özellikle çobanlardır (Yıldırım, 2004).

Herhangi bir kullanışı tespit edilmemiş bitkilerde etken madde aramak yerine, öncelikle yüzlerce yıldan beri halkın yararlı olduğuna inanarak ısrarla kullandığı bitkiler üzerinde çalışmak daha çok fayda sağlayacaktır. Bu sayede hem eldeki veriler bilimsel olarak ispatlanır, hem de zaman ve maddi bakımdan kısıtlı imkanlara sahip araştırıcıların bu tarz kayıpları önlenir (Sadıkoğlu, 1998).

Çalışma alanı olarak Aktepe ve Zeytinoba Köyleri arasında sečilmesinin nedenlerini kısaca řu şekilde açıklayabiliriz :

1. Bölgede daha önceden kapsamlı bir flora ve etnobotanik çalışmasının yapılmamış olması,
2. Çalışılan bölgenin Amanos Dağlarının doğuya bakan eteklerinde bulunması nedeniyle zengin bir floraya sahip olması,
3. Amanos Dalarının, Türkiye florası için önemli bir yere sahip olması,
4. Etnobotanik açışından insanların dağın eteklerine birçok küçük köy kurmaları ve bitkilerle hayatının her alanında iç içe olmaları.

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Hatay ili, Hassa ilçesi sınırları içerisinde yer alan Aktepe ve Zeytinoba Köyleri arasında kalan bölgenin florasını ve etnobotaniği çalışılırken toplanan örneklerin teşhis edilmesi ve bu bitkilerden halkın nasıl yararlandığına dair bilgi edinilmesinde çeşitli kaynaklardan yararlanılmıştır.

Çalışılacak alanlarda daha önceden floristik ve etnobotanik yönden yapılmış çalışmalara rastlanılmamıştır. Fakat floristik çalışmalara temel kaynak olarak P.H.Davis' in "Flora of Turkey and the East Aegean Island" adlı eserinde Türkiye Florası' na ait kayıtlar bulunmaktadır (Davis, 1965-1985).

Literatür araştırmalar sonucunda bölgeye yakın yerlerde şu floristik açıdan çalışmalar yapılmıştır; Hatay ili sınırları içinde bulunan Amanos Dağlarının bitki ekolojisi (Akman, 1973), Amanos Dağları'nın ortasında yer alan Dörtyol ve Erzin (Hatay) ilçelerinde florastik açıdan bir araştırma (Türkmen ve Düzenli, 1998), Musa ve Keldağlarının (Hatay) bitki ekolojisi (Çakan, 1997), Kuseyr (Habib-in Neccar) Dağları Florası Üzerinde Bir Araştırma (Yolcu, 1998), Musa Dağı'nın (Hatay) Florası (Düzenli ve Çakan, 2001), Samandağı Kıyı Kumullarının Florası (Kayıkçı, 2006), Hatay İlinde Yayılış Gösteren Bazı Geofit Bitki Türleri Üzerine Bir İnceleme (Kayıkçı ve ark., 2012), Hatay İli Kırıkhan İlçesi Taban Meralarının Vejetasyon Yapısı Üzerine Bir Araştırma (Çınar ve ark., 2014), İskenderun-Kırıkhan-Belen (Orta Amanoslar) arasındaki bölgelerin florası (Kayıkçı, 2014), Hatay'ın Sessiz Güzelleri adlı kitap çıkarılmıştır (İlçim, 2014), Hatay Dağdüzü ve Çevresinin Florası (Doğru, 2017).

Florastik çalışmaların yanında, yaptığımız literatür araştırmaları sonucunda, bölgede yapılan etnobotanik çalışmaları rastlanılmamıştır. Fakat çalışılacak alana yakın bölgelerde etnobotanik açıdan şu çalışmalar yapılmıştır; Antakya Bölgesinin Gıda ve İlaç Olarak Kullanılan Bitkileri Üzerinde Araştırmalar, (Topaloğlu, 1987), Hatay ve Kahramanmaraş İllerindeki Bazı Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri (İlçim ve Varol, 1996), Kışlak (Yayladağı-Hatay) Hakkında Etnobotanik Bir Araştırma

(Keskin ve Alpınar, 2002), Antakya Semt Pazarlarındaki Bazı Doğal Bitkilerin Etnobotanik Yönden Araştırılması (Altay ve Çelik, 2011) , Tayfur Sökmen Kampüsü (Antakya-Hatay) ve Çevresinde Bulunan Bitkiler Üzerine Etnobotanik Bir Araştırma (Altay ve Karahan, 2012), Antakya’da Kullanılan Tıbbi Bitkiler ile Yabani Gıda Bitkileri (Güzelşemma, 2014), Antakya’nın El Sanatlarında Kullanılan Odunsu Bitkiler Üzerine Etnobotanik Bir Çalışma (Karahan ve ark, 2015), Antakya’da Yetişen ve Müzik Aletleri Yapımında Kullanılan Bitkiler ile Morfolojik ve Anatomik Özellikleri (Kocaman, 2015) adlı çalışmalardır.

Türkiye genelinde de birçok etnobotanik çalışmalar bulunmaktadır. Bunlardan bazıları; Türkiye’nin tıbbi ve Zehirli Bitkileri (Baytop, 1963), Türkiye’de Bitkilerle Tedavi: Geçmişte ve Bugün (Baytop, 1984), Kanser Hastalığında Tedavi Amacıyla Kullanılan Yöresel Bitkiler (Yücecan, 1988), Türkiye Bitki Adları Sözlüğü (Baytop, 1997), Şanlıurfa Semt Pazarlarında Satılan Doğal Bitkilerin Etnobotaniği (Akan ve ark., 2007), Zeytinbahçe ile Akarçay Arasında Kalan Bölgenin Florası ve Etnobotanik Özellikleri (Balos ve Akan, 2007), Arat Dağı ve Çevresinin (Birecik/Şanlıurfa) Etnobotanik Özellikleri (Akan ve ark., 2008), GAP Bölgesinden Toplanan Meyan Kökü (*Glycyrrhiza glabra* L.) Taksonunun İhracat Durumu, Etnobotanik Özellikleri ve Tıbbi Önemi (Akan ve Balos, 2008), Etnobotanik ve Türkiye’de Yapılmış Etnobotanik Çalışmalara Genel Bakış (Kendir ve Güvenç, 2010), Şanlıurfa Yöresinde El Yapımı Müzik Aletleri Üzerine Bir Etnobotanik Araştırma (Akan ve ark., 2013), Birecik yöresindeki Bazı Baklagil Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri (Akan ve ark., 2013), Şanlıurfa Merkez İlçe ve Köylerinde Yapılan Etnobotanik Çalışma (Dağlı, 2015), Adıyaman İlinde Yetişen Bazı Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri (Furkan, 2016), Gaziantep’in Nizip İlçesinde Yapılan Etnobotanik Çalışma (Bulut ve ark., 2017) adlı çalışmalardır.

3. MATERYAL ve YÖNTEM

Çalışmamızın materyali, Aktepe ve Zeytinoba Köyleri arasında kalan bölgeden 2015-2018 yılları arasında 150 bitki toplanmış ve herbaryum örneği haline getirilmiştir. Bitkilerin farklı vejetasyon dönemlerine rastlayan aylarda yapılan arazi çalışmalarında örnek alımı yapılmıştır. Bu örnekler önce numaralanıp preslendikten sonra herbaryum usulüne göre kurutulup kartonlara düzenli bir şekilde yapıştırılmıştır. Bitki örnekleri familya, cins ve endemik türler, coğrafik elementler ve hayat formlarına göre analiz edilmiştir. Bu bitkilerin teşhisinde öncelikli kaynak olarak Türkiye Florası'ndan (Davis, 1965-1985; Davis ve ark., 1988; Güner ve ark., 2000) ve Hatay'ın Sessiz Güzelleri (İlçim, 2014) adlı eserlerden yararlanılmıştır. Toplanıp teşhis edilen bitki örnekleri, Harran Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Herbaryumu'nda saklanmaktadır.

Etnobotanik çalışma yapılırken, alandan 2015-2018 yılları arasında bitkiler toplanarak herbaryum örnekleri haline getirilip bitkilerden hangi alanda yararlanıldığı araştırılmıştır. Hazırlanan bitki örneklerimiz, araştırma alanı çevresinde bulunan 2 ayrı yerleşim biriminde (Aktepe ve Zeytinoba Köyü) daha önceden hazırlanmış anketler halka uygulanmıştır. Anket uygulamasında kişilere bitkinin varsa yerel ismi sorulmuştur. Daha sonra ise varsa bitkinin kullanım amacı, kullanılan kısmı, kullanım şekli sorulmuştur. Ayrıca belirli vejetasyon dönemlerinde yardım alınan kişilerle birlikte çalışma alanı gezilerek veriler toplanmıştır. Yöre halkıyla görüşmeler sırasında sorulan soruların bazıları şunlardır;

- Çevreden toplanan ve kullanımını olan bitkiler nelerdir.
- Bitkiye o bölgede verilen isimler.
- Bitkiden nasıl yararlanıldığı ve kullanım biçiminin nasıl olduğu.
- Bitkilerin tam olarak hangi mevsimde toplandığı.
- Bitkilerin nasıl ve hangi kısımlarının toplandığı.
- Bitkinin araziden ne kadar toplandığı.
- Bitkinin kültürü yapıp-yapılmadığı.

Anket uygulaması yapılan 2 köyden 30 kişiyle görüşülmüş ve bitkileri hangi amaçla kullandıkları hakkında bilgi toplanmıştır. Yardım alınan kişilerin; 15 tanesi Aktepe, 15 tanesi Zeytinoba köyündendir. Çalışmada yararlanılan kaynak kişiler ayrıntılı şekilde; Çizelge 3.1’de gösterilmiştir.

Çizelge 3.1.Kaynak kişilerin ayrıntılı gösterimi

KÖYÜN ADI	KAYNAK KİŞİ	KAYNAK KİŞİNİN YAŞI	KAYNAK KİŞİNİN EĞİTİM DURUMU
AKTEPE	Sümeyya Küçük	33	Lise Mezunu
AKTEPE	Fatma Çebişli	55	İlkokul Mezunu
AKTEPE	Mehmet Çebişli	58	Üniversite Mezunu
AKTEPE	Mehmet Gökoğlu	62	İlkokul Mezunu
AKTEPE	Semiha Çoban	16	Öğrenci
AKTEPE	Hacı Nur	65	İlkokul Mezunu
AKTEPE	Hatice Gökoğlu	51	Okumamış
AKTEPE	Fadıma Koroğlu	60	Okumamış
AKTEPE	Dilara Küçük	13	Öğrenci
AKTEPE	Zehra Cantürk	22	Üniversite Mezunu
AKTEPE	Meryem Trabzon	29	İlkokul Mezunu
AKTEPE	Hilal Abuzar	24	Üniversite Mezunu
AKTEPE	Fatma Cantürk	43	İlkokul Mezunu
AKTEPE	İbrahim Cantürk	46	Lise Mezunu
AKTEPE	Ömer Cantürk	22	Lise Mezunu
ZEYTİNOBA	İshak Kerar	32	Üniversite Mezunu
ZEYTİNOBA	Selma Kara	37	İlkokul Mezunu
ZEYTİNOBA	Mehmet Emin Kerar	69	Ortaokul Mezunu
ZEYTİNOBA	Adem Bolat	30	Üniversite Mezunu
ZEYTİNOBA	Sümeyye Kesik	28	Ortaokul Mezunu
ZEYTİNOBA	Zühre Kılınç	72	İlkokul Mezunu
ZEYTİNOBA	Fatma Kerar	67	İlkokul Mezunu
ZEYTİNOBA	Fatma Antep	57	İlkokul Mezunu
ZEYTİNOBA	Hüseyin Bolat	45	Lise Mezunu
ZEYTİNOBA	Osman Gök	75	İlkokul Mezunu
ZEYTİNOBA	Zeynep Gök	74	İlkokul Mezunu
ZEYTİNOBA	Mustafa Kılınç	50	İlkokul Mezunu
ZEYTİNOBA	Ali Bolat	76	İlkokul Mezunu
ZEYTİNOBA	Yüksel Kara	43	Ortaokul Mezunu
ZEYTİNOBA	Zekeriya Tütüncü	29	Üniversite Mezunu

Bitkilerin hayat formları; Fanerofit(F), Kamefit(Km), Hemikrptofit(Hk), Kriptofit(Kr), Terofit (Th) olarak Raunkiaer (Raunkiaer, 1934) sistemine göre verilmiştir. Bitki isimleri verilirken, bitkiler C6 karesinde olduğundan, fazla tekrardan kaçınmak amacıyla hepsine ayrı ayrı C6 Hatay yazılmamıştır. Lokalitelerin sonundaki ‘‘B. ABUZAR’’dan sonra gelen sayılar ise toplayıcı numarasını belirtmektedir.



4. ARAŞTIRMA BULGULARI ve TARTIŞMA

4.1. Araştırma Alanının Fiziki ve Coğrafi Özellikleri

4.1.1 Coğrafi konumu

Araştırma alanı olarak seçilen bölge, Hatay ilinin Hassa ilçesine bağlı Aktepe ve Zeytinoba köyleri arasında kalan bölgedir. Bu bölge Hassa'nın 10 km güneyinde, Antakya-Hassa Karayolunun 70. Kilometresinde yer alan, doğudan batıya doğru yüksekliği artan bir alandan oluşmaktadır. Amanos dağlarının eteklerine kurulan Aktepe adını bölgedeki bir tepeden, yine Amanos Dağlarına kurulan Zeytinoba Köyü bölgedeki zeytin ağaçlarının çokluğu nedeniyle bu adları almışlardır. Bu köylerin güneybatısında Kırıkhan ilçesi, kuzeydoğusunda Hassa ilçesi, ortasında ise Küreci köyü bulunmaktadır. Bu köylerin çevresinde birçok dere akmaktadır. Dereler kışın akar yazın ise kururlar. (Şekil, 4.1).

Araştırılan bölgenin bitki türleri açısından çok zengin olması sahanın coğrafi özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Amanos Dağları İskenderun körfezinden itibaren denize paralel olarak uzanmaktadır. Akdeniz üzerinde gelen nemli yağışlı hava kütlesi burada yükselerek yoğun yağışlara yol açmaktadır. Amanos Dağlarının doğu kesimleri ise bir taraftan Samandağ üzerinden gelen nemli hava kütlelerine, diğer taraftan ise kuzeyden gelen karasal hava kütlelerine açıktır. Karakter açısından farklı olan iki hava kütlesi Hassa civarında karşılaşmaktadır. İşte bu özelliklerden dolayı Hassa ve çevresi bitki türü açısından Türkiye'nin zengin yörelerinden birini oluşturmaktadır. (Anonim, 2010)

Araştırma alanının konumu 36' 46" kuzey enlem ve 36' 29" doğu boylamı arasındadır. Davis'in kareleme sisteminde göre ise araştırılan alan C6 karesindedir.



Şekil 4.1. Araştırma alanının coğrafi haritası

4.1.2. Toprak özellikleri

Toprak, çeşitli kayaların fiziksel yönden parçalanması, kimyasal olarak çözülmesi, ayrışması sonucunda oluşan, bitkilere durak yeri olan ve besin maddesi sağlayan, kurak yüzeyini birkaç milimetre ile birkaç metre derinliğinde saran ve ayrıca bünyesinde solucandan bakteriye varana kadar çok çeşitli toprak florası ve faunası barındıran canlı bir ortamdır (Atalay, 1997).

Doğal ortamın önemli bileşenlerinden biri olan toprak özellikleri, çalışma alanında doğal ortam potansiyelinin değerlendirilmesi açısından oldukça önemlidir. Zira toprak, tarımsal faaliyetler, ormancılık gibi arazi kullanım türlerinin belirlenmesinde oldukça önemli bir etkidir. Amanos Dağları gibi eğim ve yükselti değerlerinin fazla olduğu alanlarda doğal kaynak olarak değerlendirilebilecek toprağın sürdürülebilir kullanımı son derece önemlidir. Bu anlamda toprak sahanın koruma-kullanma plan stratejilerinin oluşturulması sürecinde gözden kaçırılmaması

gereken oldukça önemli bir ögedir. Bu kapsamda çalışma alanındaki toprak tipleri dağılışıyla toprak oluşumunda etkili olan faktörler ana hatlarıyla aşağıda incelenmiştir.

Araştırma yapılan alanın toprak oluşumunda, iklim, ana kaya, yeryüzü şekilleri, bitki örtüsü ve zaman faktörünün etkileri vardır. Toprak oluşumu üzerinde en etkili olan iklim elemanları sıcaklık ve yağıştır. Sıcaklık doğrudan doğruya topraktaki mikroorganizmaların faaliyetlerini etkilemekte buna bağlı olarak topraktaki organik maddenin ayrışma miktarı ve süresi farklıdır. Yağış miktarındaki artma veya azalmaya bağlı olarak toprağın yıkanma miktarı değiştiğinden toprak reaksiyonu asit, nötr veya arkelen reaksiyon göstermektedir.

Hatay, toprak türleri bakımından çeşitlilik arz eder. İl sınırları içerisinde yaygın olanlar; kırmızı-kahverengi Akdeniz toprakları, kırmızı Akdeniz toprakları, kahverengi orman toprakları, kolüvyal topraklar ile alüvyal topraklardır. Kırmızı-kahverengi Akdeniz toprakları ile kırmızı Akdeniz toprakları ortalama 400-1000 mm'ler arasında yağış alan zeminde kalkerli kayaçların yoğun olduğu maki ve orman alanlarında görülür. Kahverengi orman toprakları bitki örtüsünün gür, yağış değerlerinin de yüksek olduğu kesimlerde yoğundur. Kolüvyal topraklar eğimli yamaçların eteklerinde, alüvyal topraklar ise ova ve vadi tabanlarında yaygındır (Anonim, 2011).

4.1.3. Jeolojik özellikler

Hassa İlçesi bir bölümü kırıklı ve kıvrımlı Amanos Dağları üzerinde yer alırken, diğer yarısı da Antakya-Kahramanmaraş graben hattı üzerinde yer almaktadır. Graben hattının doğusunda Ölü Deniz Fay zonu geçerken, batısında ise Doğu Anadolu Fay zonu geçmektedir. Doğu Anadolu Fay zonu Hassa'da birbirine paralel bir şekilde uzanarak bölümlere ayrıldığı için Hassa Bölütü olarak adlandırılmaktadır. Özellikle Hassa Bölütü'ne bağlı olarak yeryüzünde belirgin değişiklikler ortaya çıkmıştır. Bu değişiklikler arasında birikinti konilerinin yeniden yükselmesi, akarsu vadilerinde ötelenme gelmektedir. Fay hatları sahada zayıf hatların oluşmasını sağladığı için volkanik hareketlerin meydana gelmesine yol açmıştır. Başlangıçta fay hatlarını takip ederek çıkan lavlar daha sonra merkezi

püskürmelere dönüşmüştür. Beş farklı dönemde aktif olan lavlar yörede ilginç yer şekillerinin oluşmasını sağlamıştır. Hassa İlçesi, son jeolojik dönemde meydana gelen volkanizmanın ilginç örneklerine sahiptir. Bu ilginçliği asıl arttıran konu şimdiye kadar Türkiye'nin hiçbir yerinde rastlanılmamadan lav tünellerine sahip oluşudur (Anonim, 2010).

4.1.4. Jeomorfolojik özellikleri

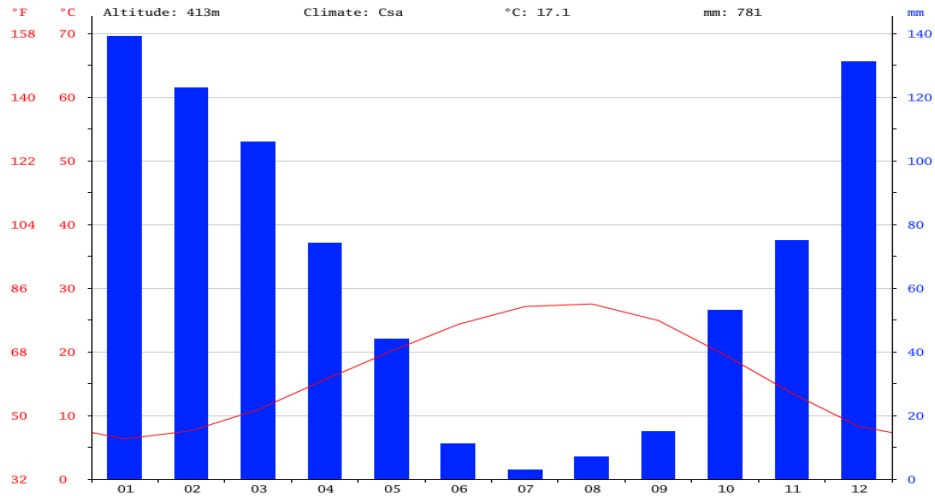
Çalışılan bölge morfolojik olarak değişik yüzey şekillerine sahiptir. Araştırma alanında tepeler, sulu ve kuru dereler, dağlar, dağ yamaçları oluşturmaktadır. Çalışılan alanın doğu kısmında Amik Ovası bulunmaktadır.

Çalışma alanımızda rakım oldukça değişkenlik gösterir. Rakımlar 250-1000 m arasında değişiklik gösterir. Rakıma bakılacak olursa çalışma alanımızda düzlük, yarı düzlük ve dağlık alanlar olarak ifade edilebilecek yerler; Aktepe, Zeytinoba köyünün üst kısımlarındaki yaylalar ve çevreleridir.

4.1.5. İklim özellikleri

Belirli noktadaki hava değişimlerinin ortalama değerlerini ifade eden iklim kavramı içinde, dikkate alınan en önemli faktörler sıcaklık ve yağıştır. İklim aynı zamanda bir yerin morfolojik yapısı, yüksekliği ve ekvator dan olan uzaklığına göre değişir. Bir yerin iklimi, ekvatora, denizlere, büyük su yüzeylerine olan yakınlık ve uzaklıkla ve bilhassa bitki örtüsü tarafından etkilenmektedir.

Hassa bölgesinde sıcak ve ılıman iklim görülmektedir. Kış aylarında yaz aylarından çok daha fazla yağış düşmektedir. Köppen-Geiger iklim sınıflandırmasına göre Csa olarak adlandırılabilir. Hassa ilçesinin yıllık ortalama sıcaklığı 17.1'dir. Yıllık ortalama yağış miktarı: 781 mm' dir. Şekil 4.2 de görüldüğü gibi 3 mm yağışla Temmuz yılın en kurak ayıdır. Ortalama 139 yağış miktarıyla en fazla yağış Ocak ayında görülmektedir.



Şekil 4.2. Hassa ilçesinin sıcaklık ve yağış grafiği (Anonim, 2018)

4.2. Araştırma Alanının Florası ve Etnobotanik Özellikleri

Familya 1 : AMARANTHACEAE

***Amaranthus retroflexus* L.**

C6: Zeytinoba ev bahçesi, 630 m, tek yıllık otsu bitki, 12.08.2015, B. ABUZAR 1004, Hk.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Kızılbacak

Kullanım Amacı: Bitkinin yaprak ve gövde kısımları yemek malzemesi olarak kullanılmaktadır. Bu cinse ait bazı türler antibakteriyel özellik göstermektedir.

****Spinacia oleracea* L.**

C6: Aktepe ev bahçesi, 130 m, tek yıllık bitki, 26.03.2016, B. ABUZAR 1092, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Ispanak

Kullanım Amacı: Yemek malzemesi olarak kullanılmaktadır. Bitkinin yaprakları ve sapları lapa haline getirilerek ağrıyan bölgeye konulmaktadır.

Chenopodium album L.

C6 : Aktepe yol kenarı, 140 m, tek yıllık bitki, 09.05.2016, B. ABUZAR 1138, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Kazayağı

Kullanım Amacı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

***Beta vulgaris L.**

C6; Zeytinoba ev bahçesi, 600 m, ot formundaki bitki, 26.03.2016, B. ABUZAR 1093, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Pazı veya Pancar

Kullanım Amacı: Bitkinin yapraklarından sarma yapılmaktadır. Yöre halkı bahçelerinde yetiştirmektedir.

Familya 2 : AMARYLLIDACEAE

Allium ampeloprasum L.

C6; Aktepe zeytin bahçesi, 140 m, soğanlı çok yıllık bitki, 25.11.2015, B. ABUZAR 1027, Kr.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Körmen

Kullanım Amacı: Bitkinin böreği yapılmaktadır. Kokusu sarımsağa benzemektedir.

***Narcissus tazetta L.**

C6; Aktepe ev bahçesi, 130 m, soğanlı çok yıllık bitki, 02.02.2016, B. ABUZAR 1060, Kr.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Nergis

Kullanım Amacı: Hoş görüntüsü ve kokusundan dolayı ev bahçelerini süslemektedir. Bitkinin çiçeklerinden esans elde edilir.

Zephyranthes candida (L.) Herb.

C6; Aktepe yol kenarı, 135 m, soğanlı çok yıllık bitki, 27.03.2016, B. ABUZAR 1112, Kr.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Yıldız Çiçekleri

Kullanım Amacı: Bitkinin çiçekleri yıldıza benzediğinden bu ismi almıştır. Bitkinin kök kısmında bulunan yumrusunu ortadan keserek dışarı çıkan suyunu yapıştırıcı olarak kullanmaktadırlar.

Familya 3 : ANACARDIACEAE**Pistacia lentiscus L.**

C6: Zeytinoba zeytin bahçesi, 670 m, herdem yeşil ağaç ve çalı formundaki bitki, 12.08.2015, B. ABUZAR 1006, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Menengiç

Kullanım Amacı: Bitki kahve ve ilaç yapımında kullanılır. Bitkiden elde edilen sakız mide rahatsızlığı için kullanılır. Bitkinin ilkbaharda verdiği ilk filizlerini yöre halkı toplarlar. Topladıkları filizleri doğrayıp suda haşlayıp süzdükten sonra yumurta ile birlikte kavurup yemek haline getirirler.

Rhus coriaria L.

C6: Zeytinoba zeytin bahçesi, 670 m, tüylü,bileşik yapraklı ve sık dallı çalı görünümünde bir ağaç, 12.08.2015, B. ABUZAR 1007, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Sumak

Kullanım Amacı: Bitkinin meyvesi ekşidir. Meyvesinden baharat ve ilaç yapımında kullanılmaktadır.

Familya 4 : APIACEAE**Scandix iberica Bieb.**

C6; Zeytinoba yol kenarı, 600 m, tüysüz veya seyrek tüylü bitki, 26.03.2016, B. ABUZAR 1100, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Atkişne otu

Kullanım Amacı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

***Petroselinum crispum (Mill.) A.W.Hill**

C6; Aktepe ev bahçesi, 135m, tek yıllık bitki, 10.04.2016, B. ABUZAR 1129, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Maydanoz

Kullanım Amacı: Bitkinin kök ve yapraklarından yemek yapımında, salata ve mezelerde kullanılmaktadır. Çayı ise böbreklere iyi geldiği için içilmektedir.

Berula erecta (Huds.) Coville

C6; Aktepe dere içi, 125 m, yüzücü ot, 26.01.2016, B. ABUZAR 1049, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Kazayağı veya Gaz Yağı otu

Kullanım Amacı: Bitkinin kokusu nedeniyle yöre halkı gaz yağı demektedir. Yemek olarak kullanılmaktadır.

Familya 5 : APOCYNACEAE**Nerium oleander L.**

C6; Aktepe dere kenarı, 130 m, çalı formundaki bitki, 26.11.2015, B. ABUZAR 1037, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Ağıcık veya zakkum

Kullanım Amacı: Çit yapımında kullanılır.

Familya 6 : ARACEAE**Arum dioscoridis Sm. var. luschanii R. Mill**

C6; Aktepe boş arazi, 135 m, soğanlı çok yıllık bitki, 26.01.2016, B. ABUZAR 1047, Kr.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Gavur Pancarı

Kullanım Amacı: Bitki çiğken eli kaşındırmakta ve zehir etkisi göstermektedir. Yöre halkı toplayıp pazarlarda satmaktadır. Bitkinin çorbası yapılmaktadır. Yapılan çorbayı aç karnına yendiğinde gastririte ve bağırsak parazitlerini temizler. Kış aylarında yöredeki bütün evlerde bitkinin yemeği hiç eksik olmaz.

Familya 7 : ARALIACEAE**Hedera helix L.**

C6; Zeytinoba yol kenarı, 600 m, yaprak dökmeven çok yıllık sarılıcı bitki, 26.03.2016, B. ABUZAR 1108,

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Amerikan Sarmaşığı

Kullanım Amacı: Bitki çit ve bahçe duvarı süslemesinde kullanılır.

Familya 8 : ASPARAGACEAE

***Asparagus acutifolius* L.**

C6; Aktepe zeytin bahçesi, 145 m, yapraksı gövdeli bitki, 25.11.2015, B. ABUZAR 1028, Hk.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Kuşkonmaz veya Demirdelen

Kullanım Amacı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

Familya 9 : ASTERACEAE (COMPOSITAE)

***Conyza canadensis* (L.) Qronquist**

C6; Zeytinoba ve Aktepe boş arazi ve yol kenarı, 600 m ve 140 m, seyrek tüylü otsu bitki, 12.08.2015, B. ABUZAR 1013, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Çakal otu veya Selvi otu

Kullanım Amacı: Yöre halkı bitkinin çayını kabızlık sorunu çekenler içmektedirler.

***Gundelia tournefortii* L. var. *armata* Freyn & Sint.**

C6; Aktepe zeytin bahçesi, 140 m, tüsüz veya seyrek tüylü bitki, 29.02.2016, B. ABUZAR 1065, Hk.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Kenger veya Kangal

Kullanım Amacı: Yöre halkı yemek yapıp yemektir.

Echinops ritro L.

C6; Aktepe zeytin bahçesi, 140 m, tüylü çok yıllık bitki, 29.02.2016,

B. ABUZAR 1066, Hk.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Kangal Dikeni

Kullanım Amacı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

Notobasis syriaca (L.) Cass.

C6; Aktepe zeytin bahçesi, 140 m, tüylü bitki, 29.02.2016, B. ABUZAR 1067, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Yabani Kenger

Kullanım Amacı: Bitkinin gövdesi besin olarak da tüketilmektedir.

Centaurea iberica. Trev ex Sprengel

C6; Zeytinoba ve Aktepe boş arazi, 600 m ve 140 m, tek veya iki yıllık bitki, 29.02.2016, B. ABUZAR 1068, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Çakır Tiken

Kullanım Amacı: Yöre halkı yaralarının iyileşmesi için bitkiyi ezdikten sonra yaranın üzerine koyulur. Taze sürgünleri yemek yapımında da kullanılır.

Anthemis arenicola var. **arenicola** Boiss.

C6; Zeytinoba ve Aktepe boş arazi ve yol kenarı, 600 m ve 135 m, seyrek tüylü tek yıllık bitki, 10.04.2016, B. ABUZAR 1120, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: İğne Papatya

Kullanım Amacı: Yöre halkı bitkinin çiçeklerini toplayıp kuruttuktan sonra çayını yapıp içmektedir. Yine yöre halkı bu çiçekleri toplayıp taç yapmaktadır.

Lactuca serriola L.

C6; Aktepe yol kenarı ve boş arazi, 135 m, dik gövdeli iki yıllık bitki, 09.05.2016, B. ABUZAR 1146, Hk.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Sütleğen

Kullanım Amacı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

***Lactuca sativa** L.

C6; Aktepe ev bahçesi, 135m, tek yıllık bitki, 26.03.2016, B. ABUZAR 1101, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Marul

Kullanım Amacı: Yöre halkı bahçelerine marulu yetiştirip salatalarında kullanmaktadır.

Bellis sylvestris Cyr.

C6; Aktepe yol kenarı, 135 m, otsu bitki, 10.04.2016, B. ABUZAR 1121, Hk.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Çayır Papatyası veya Yoğurt Çiçeği

Kullanım Amacı: Bitkiye denilmektedir. Bitkinin çiçeklerinden çay yapıp içilmektedir. Bitki romatizmal hastalıklara karşı ve balgam söktürücü olarak kullanılmaktadır

Leucanthemum myconis (L.) Giraud

C6; Aktepe yol kenarı ve boş arazi, 135 m, tek yıllık bitki, 10.04.2016, B. ABUZAR 1122, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Sarı Papatya

Kullanım Amacı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

Cota tinctoria var. **tinctoria** (L.) J. Gay

C6; Aktepe yol kenarı ve boş arazi, 135 m, tek yıllık bitki, 10.04.2016, B. ABUZAR 1123, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Boyacı Papatyası

Kullanım Amacı: Kumaşları sarı renge boyamakta kullanılır.

Lactuca saligna L.

C6; Aktepe yol kenarı ve boş arazi, 135 m, 09.05.2016, B. ABUZAR 1147, Hk.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Sütleğen

Kullanım Amacı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

Lactuca virosa var. **integrifolia** Gray

C6; Aktepe yol kenarı ve zeytin bahçesi, 135 m, 09.05.2016, B. ABUZAR 1148, Hk.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Acı Marul

Kullanım Amacı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

Senecio vernalis Waldst. & Kit.

C6; Aktepe yol kenarı, 135 m, tek yıllık otsu bitki, 24.03.2016, B. ABUZAR 1079, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Acı Papatya

Kullanım Amacı: Bitkinin çayı adet söktürücü olarak kullanılır.

Aster squamatus (Sprengel) Hieron

C6; Aktepe boş arazi, 135m, tek yıllık bitki, 25.04.2016, B. ABUZAR 1134, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Arsız Sipati

Kullanım Amacı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

Conyza bonariensis (L.) Cronquist

C6; Aktepe boş arazi, 135m, tek yıllık otsu bitki, 25.03.2016, B. ABUZAR 1088, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Çakal otu

Kullanım Amacı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

Familya 10 : BETULACEAE

***Corylus colurna** L.

C6; Zeytinoba bahçe kenarı, 600 m, ağaç formundaki bitki, 26.03.2016, B. ABUZAR 1105, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Fındık

Kullanım Amacı: Çerez olarak tüketilmektedir. Dallarından baston yapılmaktadır.

Familya 11 : BORAGINACEAE

Myosotis alpestris F.W. Schmidt subsp. **alpestris** F.W.Schmidt

C6; Aktepe yol kenarı,, 130 m, kısa rizomlara sahip çok yıllık bitki, 29.02.2016, B. ABUZAR 1069, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Boncuk otu

Kullanım Amacı: Yöre halkı börek yapımında kullanırlar.

Heliotropium dolosum De Not.

C6; Aktepe boş arazi,, 130 m, tüylü tek yıllık bitki, 26.11.2016, B. ABUZAR 1038, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Bambul otu

Kullanım Amacı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

Familya 12 : BRASSICACEAE (CRUCIFERAE)

***Brassica oleraceae** L.

C6: Zeytinoba ev bahçesi, 630 m, tek yıllık veya çok yıllık tüysüz bitki, 26.11.2015, B. ABUZAR 1032, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Lahana

Kullanım Amacı: Kış aylarında bölgede çok tüketilen gıda maddesidir. Yumuşatıcı ve hazmettirici özelliği vardır. Yanık bölgesinin yangını almak için o bölgeye konulur. Ağrıyan bölgeye konulduğunda bölgenin ağrısını keser. Kaynatılarak hazırlanan suyu içildiğinde zayıflatıcı etki etmektedir.Yöre halkı bahçelerinde yetiştirip pazarlarda satarak geçimlerini sağlamaktadır.

***Raphanus sativus L.**

C6: Zeytinoba ev bahçesi, 630 m, tek yıllık yaprakları tüylü bitki, 26.11.2015, B. ABUZAR 1033, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Turp

Kullanım Amacı: Bitkinin kök bölgesi yenilmektedir. Ayrıca yaprakları yemek yapımında kullanılır. Tohumu da birçok hastalık için kullanılır. Bitkinin bütün gövde kısımları halk tarafından kullanılmaktadır. Kış aylarında yöre halkının sofralarının vazgeçilmez bitkilerindendir. Sindirim sistemi için faydalı bir bitkidir. İçine bal konulup bekletildikten sonra bal öksürük kesici olarak kullanılır.

Capsella bursa-pastoris L.

C6: Aktepe yol kenarı, 135 m, tek yıllık bitki, 09.05.2016, B. ABUZAR 1137, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Çoban Çantası veya Kuş Dili

Kullanım Amacı: Bitkinin yaprakları çoban çantasına benzediğinden bu isim verilmiştir. Bitkinin toprak üstü bütün bölümlerinden yararlanılmaktadır. Yeni çıkan yapraklar börek yapımında kullanılır. Bitkinin yaprakları çay yapımında kullanılır. Bitki kanamaları durdurma özelliğiyle kadınların menstrüel dönemlerde, doğumdan sonra kanama olduğunda, idrar, dışkı ve kusmada kan bulunurken özellikle kullanılır.

***Lepidium sativum L.**

C6: Zeytinoba ev bahçesi, 630 m, tek yıllık bitki, 26.03.2016, B. ABUZAR 1091, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Tere

Kullanım Amacı: Yemeklerin yanında ve salatalarda kullanılmaktadır.

Isatis pinnatiloba Davis

C6: Aktepe yol kenarı, 135 m, iki veya çok yıllık otsu bitki, 24.03.2016, B. ABUZAR 1075, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Deli turp veya Hardal

Kullanım Amacı: Mart-Haziran aylarında çiçeklenme görülür. Bitkinin taze yaprakları salata ve yemek yanında yeşillik olarak tüketilmektedir.

Raphanus raphanistrum L.

C6: Aktepe zeytin bahçeleri, 150 m, dik sürgünlü, tüylü tek yıllık bitki, 24.03.2016, B. ABUZAR 1076, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Eşek Turpu

Kullanım Amacı: Çiçeklenmeleri Mart-Nisan aylarında olmaktadır. Bitkinin taze yaprakları haşlanıp yemek yapımında kullanılmaktadır.

Nasturtium officinale R. Br.

C6; Aktepe dere kenarı, 125 m, çok yıllık otsu bitki, 26.01.2016, B. ABUZAR 1048, Hk.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Ispatan

Kullanım Amacı: Bitkiyi yemek yapımında kullanmaktadırlar. Dere içlerinde topladıkları ispatanları pazarlarda satıp geçim elde etmektedirler.

Familya 13 : CACTACEAE***Optuntia ficus-indica L.**

C6; Aktepe ev bahçesi, 130 m, dikenli gövdeli bitki, 26.11.2016, B. ABUZAR 1044, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Papuç İnciri

Kullanım Amacı: Yöre halkı meyveleri dikenli olduğu için eldivenle toplayıp pazarlarda satmaktadırlar. Meyvesini yemektirler.

Familya 14 : CAPPARACEAE**Capparis spinosa L.**

C6: Aktepe zeytin bahçeleri, 150 m ve Zeytinoba boş arazi alanlarında, 600m, kısa boylu geniş kökleri sayesinde çalı formu alabilen tüysüz bitki, 25.11.2015, B. ABUZAR 1023, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Kapari veya Kemer

Kullanım Amacı: Bitkinin meyvesinden ve taze tomurcuklarından yararlanılıyor. Bitkinin meyveleri kanın pıhtılaşmasını önleyici bir etkiye sahiptir. Meyvesinden yapılan turşusu iştah açıcı özelliğe sahiptir. Yöre halkı bu bitkinin meyvelerini ve taze tomurcuklarını toplayıp satmaktadır.

Familya 15 : CISTACEAE**Cistus creticus L.**

C6: Zeytinoba, zeytin bahçeleri, 600 m, basit tüylü ve genellikle yapışkan yapraklı çalılar, 12.08.2015 , B. ABUZAR 1003, Km.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Karağan, Laden veya Bozamık

Kullanım Amacı: Hayvan yemi olarak kullanılmaktadır.

Familya 16 : CUCURBITACEAE***Cucumis sativa L.**

C6; Zeytinoba ev bahçesi, 600 m, tek yıllık bitki, 12.08.2015, B. ABUZAR 1020, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Salatalık veya Hıyar

Kullanım Amacı: Yöre halkı bahçelerine veya tarlalarında yetiştirmektedir. Bitkinin salatası yapılmaktadır. Salatalığın meyvesinde %90' dan fazla su bulunmaktadır.

Bryonia crelica L.

C6; Zeytinoba zeytin bahçesi, 600m, tüysüz tek yıllık bitki, 26.03.2016, B. ABUZAR 1107, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Karahaylin veya Karpuz otu

Kullanım Amacı: Bitkinin sapları çiğ olarak yenilmektedir.

Familya 17 : CUPRESSACEAE**Juniperus oxycedrus L.**

C6: Zeytinoba ormanlık alan, 680 m, küçük ağaç formundaki bitki, 12.08.2015, B.ABUZAR 1001, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Ardıç ya da Andız

Kullanım Amacı: Tohumlar toplanıp kaynatılarak pekmez haline getirilir. Pekmez astım, bronşit ve öksürük tedavisinde kullanılır.

Cupressus sempervirens L.

C6: Zeytinoba ormanlık alan, 680 m, ağaç formundaki bitki, 26.03.2016, B. ABUZAR 1089, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Motuk Çamı

Kullanım Amacı: Yakacak ve kereste olarak kullanılmaktadır. Isınmak ve kereste ihtiyacını karşılamak.

Familya 18 : ERICACEAE

Arbutus unedo L.

C6; Zeytinoba, 600 m, her dem yeşil ağaç veya ağaççık formundaki bitki, 26.03.2016, B. ABUZAR 1104 , F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Hartlap veya Ağaç Çileği

Kullanım Amacı: Yakacak olarak kullanılmaktadır.

Familya 19 : EUPHORBIACEAE

Euphorbia orientalis L.

C6; Aktepe yol kenarı, 135 m, çok yıllık bitki, 28.01.2016, B. ABUZAR 1051, Hk.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Doğu Sütleğeni

Kullanım Amacı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

Euphorbia peplus var. **peplus** L.

C6; Zeytinoba yol kenarı, 600 m, sürünücü tek yıllık bitki, 09.04.2016, B. ABUZAR 1115, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Bahçe Sütleğeni

Kullanım Amacı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

Familya 20 : FABACEAE (LEGUMINOSAE)**Cercis siliquastrum** subsp. **siliquastrum** L.

C6; Zeytinoba zeytin bahçesi, 670 m, çalı veya ağaç formundaki bitki, 12.08.2015, B. ABUZAR 1008, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Gelincik veya Erguvan

Kullanım Amacı: Bitkinin yapraklarından yararlanılarak sıtma hastalığı tedavisinde kullanılır.

Spartium junceum L.

C6; Zeytinoba yol kenarı, 650 m, herdem yeşil olan çalı formunda bitki, 12.08.2015, B. ABUZAR 1009, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Boruk veya Katırtırnağı

Kullanım Amacı: Yöre halkı çalıkları kurutup üzerinde incir, üzüm gibi kışlık yiyecek kuruturlar.

***Vicia faba L.**

C6; Aktepe ev bahçesi, 135 m, tek yıllık bitki, 26.11.2015, B. ABUZAR 1034, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Bakla

Kullanım Amacı: Yöre halkı evlerinin bahçelerine dikerek yemek malzemesi olarak yetiştirirler. Pazarda satarak geçimlerini sağlamaktadırlar.

Vicia sativa subsp. sativa L.

C6; Zeytinoba yol kenarı, 600 m, tüylü veya tüysüz otsu bitki, 25.03.2015, B. ABUZAR 1085, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Fiy

Kullanım Amacı: Hayvan yemi olarak kullanılmaktadır.

Lupinus varius L.

C6; Aktepe boş arazi, 135 m, tüylü tek yıllık bitki, 26.11.2015, B. ABUZAR 1035, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Tüylü Gavur Baklası veya Yılan Baklası

Kullanım Amacı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

***Pisum sativum subsp. sativum var. sativum L.**

C6; Aktepe ev bahçesi, 135 m, tek yıllık bitki, 26.03.2016, B. ABUZAR 1096, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Bezelye

Kullanım Amacı: Yöre halkı evlerinin bahçelerine dikerek yemek malzemesi olarak yetiştirirler.

Ononis pusilla L.

C6; Aktepe yol kenarı, 130 m, dik veya yükseltici gövdeli bitki, 26.03.2016, B. ABUZAR 1097, Hk.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Kayışkıran

Kullanım Amacı: Bitkinin cinsel gücü arttırıcı özelliği vardır. Yöre halkı bu özelliği için çayını yapıp içmektedir.

Calicotome villosa (Pioret) Link.

C6; Zeytinoba yol kenarı, 600 m, dik gövdeli dikenli çalı, 26.03.2016, B. ABUZAR 1098, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Azgan Tikenı veya Keçıboğan

Kullanım Amacı: Çit yapımında kullanılmaktadır.

Lathyrus aphaca var. aphaca L.

C6; Aktepe zeytin bahçesi, 140 m, tek yıllık bitki, 25.04.2016, B. ABUZAR 1132, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Cılban veya İmirdik

Kullanım Amacı: Bitkiyi hayvan yemi olarak kullanırlar.

Trifolium repens L.

C6; Aktepe zeytin bahçesi, 140 m, sürünücü gövdeli çok yıllık otsu bitki, 25.04.2016, B. ABUZAR 1133, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Beyaz Yonca veya Üçgül

Kullanım Amacı: Bitki hayvan yemi olarak kullanılmaktadır.

Trifolium pilulare Boiss.

C6; Aktepe boş arazi, 135 m, çok dallanmış tek yıllık bitki, 09.05.2016, B. ABUZAR 1140, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Tüylü Üçgül veya Çayır Yoncası

Kullanım Amacı: Bitki hayvan yemi olarak kullanılmaktadır.

Dorycnium graecum (L.) Ser.

C6; Aktepe zeytin bahçesi, 140 m, çok yıllık otsu veya yarı çalimsı bitki, 09.05.2016, B. ABUZAR 1142, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Deli Yonca

Kullanım Amacı: Hayvan yemi olarak kullanılmaktadır. Meyvelerinde bulunan bir madde koyunların sindirim sistemlerinde yaşayan parazitler üzerine etkili olduğu tespit edilmiştir.

Familya 21 : FAGACEAE**Quercus ithaburensis Decne.**

C6; Zeytinoba yol kenarı, 650 m, ağaç formunda bitki, 25.11.2015, B. ABUZAR 1025, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Palıt veya Meşe

Kullanım Amacı: Yakacak olarak kullanılır.

Quercus robur L.

C6; Aktepe zeytin bahçesi, 140 m, yaprak döken ağaç formundaki bitki, 12.08.2015, B. ABUZAR 1010, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Saplı Meşe

Kullanım Amacı: Yakacak olarak kullanılır.

Quercus infectoria Oliv.

C6; Zeytinoba yol kenarı, 650 m, ağaç formunda bitki, 26.03.2016, B. ABUZAR 1099, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Mazı Meşesi

Kullanım Amacı: Yöre halkı bitkinin meyvesinin içindeki tozu ayakta oluşan mantar tedavisi için kullanırlar.

Fagus orientalis Lipsky

C6; Zeytinoba zeytin bahçesi, 630 m, ağaç formundaki bitki, 09.05.2016, B. ABUZAR 1141, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Gürgen veya Kayın

Kullanım Amacı: Yakacak olarak kullanılmaktadır.

Familya 22 : GERANIACEAE**Erodium gruinum (L.) L'Herit.**

C6: Aktepe ev bahçesi, yol kenarı, 135 m, tek yıllık otsu bitki, 25.03.2016, B. ABUZAR 1084, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: İğnelik veya Dönence

Kullanım Amacı: Bitki yemek maddesi olarak kullanılmaktadır.

Geranium lucidum L .

C6: Zeytinoba zeytin bağı, 670 m, tek yıllık otsu bitki, 26.03.2016, B. ABUZAR 1094, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Dakka otu

Kullanım Amacı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

Geranium robertianum L.

C6: Zeytinoba ev bahçesi, 670 m, tek yıllık aromatik bitki, 26.03.2016, B. ABUZAR 1095, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Dağ ıtırı

Kullanım Amacı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

Familya 23 : HYPERICACEAE (GUTTIFERAE)**Hypericum montbretii Spach**

C6: Zeytinoba zeytin bağı, 650 m, dik ve yükselici gövdeli çok yıllık bitki, 12.08.2015, B. ABUZAR 1005, Hk.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Kantaron otu

Kullanım Amacı: Yöre halkı bu otu kaynatarak çayını yapmaktadır. Bu bitkinin çayını alerji karşı kullanmaktadır. Bu bitkinin aynı zamanda sakinleştirici özelliği de vardır.

Hypericum perforatum L.

C6: Zeytinoba zeytin bağı, 650 m, otsu bitki, 09.05.2016, B. ABUZAR 1139, Hk.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Binbirdelik veya Kızılıcık

Kullanım Amacı: Bitki sancı kesici, kabız, yatıştırıcı ve kurt düşürücü olarak kullanılır. Özellikle yanık yaralarının tedavisinde çok etkilidir.

Familya 24 : IRIDACEAE***Iris germanica L.**

C6; Aktepe ev bahçesi, 130 m, toprak altı gövdeleri yumrulaşmış çok yıllık bitki, 26.03.2016, B. ABUZAR 1103, Kr.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Süsen veya Kabaklan Çirişi

Kullanım Amacı: Süs bitkisi olarak kullanılmaktadır.

Familya 25 : JUGLANDACEAE***Juglans regia L.**

C6; Aktepe ev bahçesi, 130 m, ağaç formunda bitki, 25.03.2016, B. ABUZAR 1087, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Ceviz

Kullanım Amacı: Meyve kabuğu yaş iken koz denilmektedir. Meyvesi yaş toplanıp reçel yapılmaktadır. Meyvesi kuruyken çerez olarak yenmektedir. Yöre halkı bahçelerine ceviz ağacı dikerler sonra meyvesini pazarlarda satarak geçimini sağlarlar. Yapraklarını kınanın rengini daha güzel vermesi için içine atarlar. Saçlarına kına süren bayanlar üzerine ceviz yapraklarını koyarlar.

Familya 26 : LAMIACEAE (LABIATAE)***Origanum syriacum* L.**

C6; Zeytinoba yol kenarı, 600 m, yoğun tüylü yarı çalimsı bitki, 12.08.2015, B. ABUZAR 1014, Hk.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Göğ otu veya At kekiği

Kullanım Amacı: Yöre halkı bitkiyi ağız yaraları için çiğnemektedir ve çayını yapıp içmektedir. Yöredeki çocuklar bu otu toplayıp satmaktadır.

***Mentha longifolia* (L.) Hudson**

C6; Aktepe dere kenarı, 135 m, otsu bitki, 12.08.2015, B. ABUZAR 1015, Hk.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Yarpuz

Kullanım Amacı: Bitki yemeklerin yanında yenilmektedir.

****Mentha pulegium* L.**

C6; Zeytinoba ev bahçesi, 600 m, çok yıllık otsu bitki, 12.05.2015, B. ABUZAR 1050, Hk.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Nane

Kullanım Amacı: Yaprakları salatalarda ve yemeklerde kullanılır. yaprakları kurutulup baharat olarak ta kullanılır. Bitkinin çayı soğuk algınlığı ve mide rahatsızlıkları için kullanılmaktadır. Kanaması durmayan yaraların üzerine nane yaprağı bağlanarak kanamanın durmasını sağlamaktadır.

Clinopodium vulgare L. subp. **arundanum** (Boiss.) Nyman

C6; Zeytinoba yol kenarı, 600 m, çok yıllık bitki, 24.03.2016, B. ABUZAR 1080, Hk.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Paf otu veya Ballıbaba

Kullanım Amacı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

Lamium garganicum L. subp. **rectum**

C6; Zeytinoba boş arazi, 600 m, çok yıllık otsu bitki, 24.03.2016, B. ABUZAR 1081, Hk.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Ballıbaba

Kullanım Amacı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

Lavandula stoechas L.

C6; Zeytinoba yol kenarı, 600 m, ot formundaki bitki, 24.03.2016, B. ABUZAR 1082, Hk.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Karabaş otu

Kullanım Amacı: Süpürge yapımında kullanılmaktadır.

***Rosmarinus officinalis L.**

C6; Zeytinoba ev bahçesi, 600 m, çok yıllık çalı, 09.04.2016, B. ABUZAR 1113, Hk.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Biberiye

Kullanım Amacı: Bitkinin yaprakları baharat olarak kullanılır. Bitki hem yaşken hem de kurutulmuş olarak tüketilmektedir.

Thymbra spicata L. var. spicata

C6; Zeytinoba yamaçlar, 600 m, küçük çalı formundaki bitki, 10.04.2016, B. ABUZAR 1125, Kr.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Zahter veya Kekik

Kullanım Amacı: Bitkinin yaprakları baharat, salata ve çay yapımında kullanılmaktadır. Kekiklerin çiçekli dal ve yaprakları halk arasında çay gibi demlenerek içilmek suretiyle kan dolaşımını düzenleyici, rahatlatıcı etkisinden faydalanılmaktadır. Ayrıca, kansızlık, boğmaca, kellik, diş ve mide ağrılarında, barsak parazitlerinin ve gazlarının giderilmesinde, romatizma ile bazı kadın hastalıklarında tedavi amacıyla kullanılmaktadır.

Lamium truncatum Boiss.

C6; Zeytinoba boş arazi, 600 m, çok yıllık otsu bitki, 29.02.2016, B. ABUZAR 1070, Hk.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Somurtlak

Kullanım Amacı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

Thymus kotschyanus Boiss. & Hohen var. *glabrescens*

C6; Aktepe ev bahçesi, 135m, küçük çalı, 12.08.2015, B. ABUZAR 1016, Kr.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Kekik

Kullanım Amacı: Baharat olarak kullanılmaktadır.

Familya 27 : LAURACEAE

Laurus nobilis L.

C6; Zeytinoba dere kenarı, 580 m, aromatik her dem yeşil, ağaç veya ağaççık formunda bitki, 03.02.2016, B. ABUZAR 1061, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Defne

Kullanım Amacı: Yöre halkı meyvesinden yağ elde ederler. Bu yağı zeytinyağı ile birleştirip sabun haline getirirler.

Yöre halkı yapraklarını kurutup incir, üzüm gibi meyvelerin kuruttuktan sonra içine koyarlar. Böylelikle bu meyvelerin içinde böceklenme olmaz.

Familya 28 : LILIACEAE

Asphodelus ramosus L.

C6; Aktepe boş arazi, 140 m, çok yıllık otsu bitki, 28.01.2016, B. ABUZAR 1052, Kr.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Yabani Çiriş

Kullanım Amacı: Kökleri egzama tedavisinde kullanılır. İdrar arttırıcı özelliği vardır.

***Allium fistulosum L.**

C6; Zeytinoba ev bahçesi, 600 m, 01.02.2016, B. ABUZAR 1055, Kr.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Soğan

Kullanım Amacı: Yemeklerde ve salatalarda kullanılır. Yöre halkı bahçelerinde yetiştirmektedir.

Urginea maritima (L) Baker

C6; Zeytinoba boş arazi, 650 m, soğanlı bitki, 01.02.2016, B. ABUZAR 1056, Kr.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Ada Soğanı

Kullanım Amacı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

Asphodelus aestivus Brot.

C6; Zeytinoba boş arazi, 650 m, soğanlı bitki, 01.02.2016, B. ABUZAR 1057, Kr.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Çiriş

Kullanım Amacı: Yöre halkı bitkinin çorbasını ve yemeğini yapılmaktadır. Karlar eridikten sonra çıkar ve toplanır. Yöre halkı topladıkları çirişleri pazarda satmaktadırlar.

Hyacinthus orientalis L.

C6; Zeytinoba zeytin bahçesi, 650 m, çok yıllık otsu bitki, 26.03.2016, B. ABUZAR 1102, Kr.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Sümbül

Kullanım Amacı: Süs bitkisi olarak kullanılır.

Muscari anatolicum Cowely ve N. Özhatay

C6; Zeytinoba ev bahçesi, 600 m, çok yıllık soğanlı bitki, 01.02.2016, B. ABUZAR 1059, Kr.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Anadolu Sümbülü veya İt Dirseği

Kullanım Amacı: Bitkiye dokununca dokunulan bölgede siğil çıkacağına inanıldığı için bitkiye dokunulmazmış.

Smilax excelsa L.

C6; Aktepe zeytin bahçesi, 140 m, tırmanıcı gövdeli, dikenli çok yıllık bir bitki, 25.11.2015, B. ABUZAR 1029, Hk.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Sıraca

Kullanım Amacı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

Familya 29 : LYTHRACEAE

***Punica granatum L.**

C6; Zeytinoba ev bahçesi, 600 m, ağaç formunda bitki, 12.08.2015, B. ABUZAR 1022, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Nar

Kullanım Amacı: Bitkiyi yöre halkı bahçelerinde yetiştirmektedir. Meyveleri olgunlaşınca toplayıp içindeki tanelerini çırpıp suyunu çıkartarak kaynatmaktadırlar. Böylelikle nar ekşisi elde etmektedirler. Nar ekşilerini satarak maddi kazanç elde etmektedirler.

Familya 30 : MALVACEAE**Malva neglecta** Wallr.

C6: Aktepe ev bahçesi, boş arazi, yol kenarı, 135 m, dik veya yükselici gövdeli tek yıllık bitki, 25.03.2016, B. ABUZAR 1083, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Kömeç

Kullanım Amacı: Bitki yemek yapımında kullanılmaktadır.

Malvella sherardiana (L.) Jaub. Sc Spach

C6: Aktepe ev bahçesi, yol kenarı, boş arazi, 135 m, sürünücü çok yıllık bitki, 01.03.2016, B. ABUZAR 1072, Hk.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Kömeç veya Ira kömeci

Kullanım Amacı: Yöre halkı bu bitkiyi ölen insanları yıkamak için kaydattıkları suyun içine atarlar. Böylelikle suyun tamamını temizlemiş olurlar.

Familya 31 : MORACEAE***Ficus carica** L.

C6: Aktepe ve Zeytinoba ev bahçesi ve incir bahçesi, 135 m ve 630 m, çok yıllık ağaç, 12.08.2015, B. ABUZAR 1017, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: İncir veya yemiş

Kullanım Amacı: Bitkinin meyvesi yaşken ve kurutularak yenilir. Meyvesinden reçel yapılmaktadır. Ham meyvesinden damlayan sütünü inek, keçi veya koyun sütüne damlatılarak peynir (teleme) yapılmaktadır.

***Morus nigra L.**

C6; Aktepe ev bahçesi, 135 m, çok yıllık ağaç, 05.03.2016, B. ABUZAR 1074, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Siyah dut veya İrmı dutu

Kullanım Amacı: Meyvesi hem yaş hem de kurutularak yenilmektedir. Yapraklarından yemek yapılmaktadır. Astım, öksürük, bronşit, ödem ve diyabet tedavisinde kullanılır.

***Morus alba L.**

C6; Aktepe ev bahçesi, 135 m, çok yıllık ağaç, 10.04.2016, B. ABUZAR 1126, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Beyaz dut

Kullanım Amacı: Meyvesi hem yaş hem de kuru olarak tüketilmektedir. Yapraklarından yemek yapılmaktadır. Meyvelerinden pekmez yapılmaktadır. Bitki hücre yaşlanmasını önleyicidir, antioksidan, antiseptik ve antibiyotik özellikleri vardır. Meyveleri toplandıktan kısa sürede tüketilmesi gerekir.

Familya 32 : MYRTACEAE***Myrtus communis L.**

C6; Zeytinoba ev bahçesi, 600 m, çok yıllık çalı veya küçük ağaç, 01.02.2016, B. ABUZAR 1058, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Murt veya Hambelis

Kullanım Amacı: Bitkinin meyvesi yenilmektedir. Yöre halkı toplayıp pazarlarda satmaktadır.

Yapraklarını cenaze sularına katıp ölülerini o sularla yıkamaktadırlar. 40 günü doldurmuş olan bebeklerin banyo suyuna katmaktadırlar. Böylelikle suyun tamamen temizlendiğine inanmaktadırlar. Yine yapraklarını çiçekçiler buket yapımında kullanmaktadır.

***Eucalyptus camaldulensis** dehn

C6; Aktepe ev bahçesi, 130 m, her dem yeşil ağaç, 27.03.2016, B. ABUZAR 1111, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Sulfato

Kullanım Amacı: Yöre halkı yakacak olarak kullanmaktadır.

Familya 33 : OLEACEAE

***Olea europaea** L.

C6; Aktepe zeytin bahçesi , Zeytinoba zeytin bahçesi, 135 m ve 600 m, çok yıllık ağaç formundaki bitki, 25.11.2015 ve 26.11.2015, B. ABUZAR 1030, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Zeytin

Kullanım Amacı: Yöre halkının geçim kaynaklarından. Bitkinin meyvesini toplayıp zeytinyağı ve sofralık yiyecek yapmaktadırlar. Çalıştığım mahallede zeytin bahçeleri çok olmasından dolayı ismini bu bitkiden almıştır. Yine bu bitkinin yaprağını ağız içinde oluşan yaraların giderilmesi için kullanılır.

Olea europea subsp. **europaea** L.

C6; Aktepe zeytin bahçesi, 135 m, ağaç formundaki bitki, 25.11.2016, B. ABUZAR 1031, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Deli Zeytin

Kullanım Amacı: Meyvesinden yararlanmak için aşı yapılması gerekmektedir.

Phillyrea latifolia L.

C6; Zeytinoba ormanlık, 600 m, ağaç veya çalı formundaki bitki, 26.11.2015, B. ABUZAR 1042, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Kesme veya Akçakesme

Kullanım Amacı: Bitki hayvan yemi olarak kullanılmaktadır.

Familya 34 : PAPAVERACEAE

Papaver rhoeas L.

C6: Aktepe köy yolu kenarı, 140 m, tek yıllık bitki, 10.04.2016, B. ABUZAR 1117, Hk.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Kangiliz veya Gelincik

Kullanım Amacı: Süs bitkisi olarak kullanılmaktadır.

Papaver argemone L.

C6: Aktepe boş tarla kenarı, 135 m, tek yıllık bitki, 10.04.2016, B. ABUZAR 1118, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Kum Haşhaşı

Kullanım Amacı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

Familya 35 : PINACEAE

Pinus brutia Ten

C6: Zeytinoba ormanlık alan, 680 m, iğne yapraklı ağaç, 26.03.2016, B. ABUZAR 1090, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Kızılçam

Kullanım Amacı: Çamların gövdelerinden reçine elde edilir. Ağacın kozalaklarından yapılan çay bronşit hastalığının tedavisinde kullanılır.

Familya 36 : PLATANACEAE

Platanus orientalis L.

C6; Zeytinoba köy meydanı, 600 m, ağaç formundaki bitki, 09.04.2016, B. ABUZAR 1114, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Çınar

Kullanım Amacı: Yaprakları kaynatılarak eklem ağrıları için kullanılmaktadır. Köyün meydanında koca çınar bulunmaktadır. Çınarın altını yöre halkı düğün meydanı haline getirmiştir. Yöre halkının düğünü,taziyesi ve nişanı bu çınar altında yapılmaktadır. Bu çınar ağacının kaç yaşında olduğu bilinmemektedir.

Plantago lanceolata L.

C6; Zeytinoba yol kenarı, 600 m, çok yıllık otsu bitki, 10.04.2016, B. ABUZAR 1127, Hk.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Kırksinir otu

Kullanım Amacı: Yöre halkı yaraları için ilaç olarak kullanılmaktadır. Bitkiyi ezerek yaranın üzerine bağlıyorlar.

Familya 37 : POLYGONACEAE**Rumex acetosa L.**

C6: Aktepe bağ bahçe içi, 135 m, çok yıllık tüysüz bitki, 25.11.5015, B. ABUZAR 1024, Hk.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Kuzu Kulağı veya Ebelik

Kullanım Amacı: Bitkinin yapraklarının vermiş olduğu ekşilik tadı nedeniyle salata ve yemek yapımında kullanılır. Yapraklarından sarma sarılmaktadır. Yöre halkının çok sevdiği bitki türlerindedir. Yaprakları aynı zamanda yara iyileştirmede de kullanılır.

Familya 38 : POLYPODIACEAE**Polypodium australe Fee**

C6: Zeytinoba kuzeybatısı, 750 m, rizomlu çok yıllık bitki, 25.04.2016, B. ABUZAR 1131, Hk.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Ayıtapı

Kullanım Amacı: Yaylalarda yazlık evlerin zemin ve çatı döşemesinde kullanılır.

Familya 39 : POACEAE (GRAMINEAE)

***Sorghum halepense** (L.) Pers. var. **muticum** (Hackel) Grossh.

C6; Zeytinoba ev bahçesi, 600 m, rizomlu çok yıllık bitki, 12.08.2015, B. ABUZAR 1018, Hk.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Süpürgelik

Kullanım Amacı: Yöre halkı evinin bahçesinde yetiştirmektedir. Bitkinin toprak üstü kısımlarını bir araya getirip süpürge yapmaktadırlar. Bu yaptıkları süpürgeleri pazarlarda satarak bir gelir elde ederler.

Elymus repens (L.) Gould

C6; Aktepe ev bahçesi, 135 m, ot formundaki bitki, 28.01.2016, B. ABUZAR 1053, Hk.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Ayrık otu

Kullanım Amacı: Hayvan yemi olarak kullanılmaktadır.

***Triticum aestivum L.**

C6; Aktepe tarla, 130 m, tek yıllık otsu bitki, 27.03.2016, B. ABUZAR 1109, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Buğday

Kullanım Amacı: Buğdaydan hem un hem de bulgur elde ederler. Bulgur elde etmek için buğdayı önceden büyük kazanlarda kaynatırlar. Kaynatılan buğdayları kurutup değirmenlerde bulgur haline getirirler. Buğday kaynatıldığını gören yöre halkı ellerine tabaklarını alıp komşularına hedik (kaynatılmış buğdaya verilen isim) yemeğe giderler.

Zea mays L.

C6; Zeytinoba ev bahçesi, 600 m, tek yıllık otsu bitki, 12.08.2015, B. ABUZAR 1019, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Mısır

Kullanım Amacı: Yöre halkı bahçelerine, tarlalarında yetiştirmektedir. Kaynatarak ve haşlayarak yemektir. Hayvan yemi olarak ta kullanılmaktadırlar.

Hordeum vulgare L.

C6; Aktepe tarla, 135 m, tek yıllık otsu bitki, 27.03.2016, B. ABUZAR 1110, Th

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Arpa

Kullanım Amacı: Hayvan yemi olarak tarlalarda yetiştirilmektedir.

Familya 40 : PORTULACACEAE***Portulaca oleraceae L.**

C6; Zeytinoba ev bahçesi, 600 m, yayvan gövdeli tüysüz bitki, 10.04.2016, B. ABUZAR 1128, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Semizotu

Kullanım Amacı: Bitkinin yemeği yapılmaktadır. Tavuklar için yem olarak kullanılmaktadır.

Familya 41 : PTERIDACEAE**Adiantum capillus - veneris L.**

C6: Zeytinoba kuzeydoğusu, kaya altları, 650 m, çok yıllık otsu, 25.04.2016, B. ABUZAR 1130, Hk.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Erefe Otu

Kullanım Amacı: Bitkinin çayı böbreklerdeki ağrıyı azaltmak için kullanılmaktadır.

Familya 42 : RANUNCULACEAE**Ranunculus ficaria L. subsp. ficariiformis Rouy & Foucaud**

C6: Aktepe zeytin bağı, 140 m, çok yıllık otsu bitki, 29.02.2016, B. ABUZAR 1063, Hk.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Basur otu

Kullanım Amacı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

Clematis vitalba L.

C6: Zeytinoba, 630 m, odunsu sarılıcı bitki, 12.08.2015, B. ABUZAR 1002, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Peçek veya Hebil

Kullanım Amacı: Bitki ağrı kesici, ateş düşürücü, idrar söktürücü ve karaciğer koruyucu özelliğe sahiptir.

Clematis cirrhosa L.

C6: Zeytinoba bahçe kenarı, 640 m, tırmanıcı çok yıllık odunsu bitki, 01.02.2016, B. ABUZAR 1054, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Hamilmiskin

Kullanım Amacı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

Helleborus vesicarius Aucher

C6: Amanos Dağlarının orta kısımları yayla alanı, 850 m, tüysüz çok yıllık bitki, 09.05.2016, B. ABUZAR 1136, Hk.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Patlak otu veya patlangaç

Kullanım Amacı: Hayvanlar bu bitkiyi yediklerinde zehirlenmelerine yol açar.

Familya 43 : RHAMNACEAE**Zizyphus lotus** L. Lam

C6; Aktepe boş taşlık alan, 140 m, zigzag gövdeli, dikenli çalı formunda çok yıllık bitki, 26.11.2015, B. ABUZAR 1043, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Hannep

Kullanım Amacı: Yöre halkı meyvesini yemektedir. Çalısını bahçe çitlerinin üzerinde koruyucu olarak kullanılmaktadırlar.

Familya 44 : ROSACEAE***Amygdalus communis** L.

C6; Zeytinoba ev bahçesi, 630 m, ağaç formundaki bitki, 12.08.2015, B. ABUZAR 1011, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Payam veya Badem

Kullanım Amacı: Yöre halkı meyvesi yaş iken ve kuru iken çerez olarak yemektedirler. Yağı çıkarılıp kullanılmaktadır.

Rubus sanctus Schreber

C6; Zeytinoba ve Aktepe yol kenarı, 650 m ve 130 m, sürünücü dikenli çalı formundaki bitki, 12.08.2016, B. ABUZAR 1012, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Bögürtlen

Kullanım Amacı: Meyveleri tam olgunlaştıktan sonra toplanır. Tat ve kokularından dolayı taze olduğu bilinir. Bitkinin meyvesi vücuda kuvvet ve dinçlik verdiği söylenir. Yöre halkı meyvelerini toplayıp reçel yapmaktadırlar.

***Eriobotrya japonica L.**

C6; Aktepe ev bahçesi, 130 m, ağaç formundaki bitki, 25.11.2015, B. ABUZAR 1026, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Yenidünya

Kullanım Amacı: Meyveler olgunlaşınca tüketilir.

***Prunus domestica L.**

C6; Zeytinoba erik bahçesi, 600 m, ağaç formundaki bitki, 29.02.2016, B. ABUZAR 1064, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Erik

Kullanım Amacı: Yöre halkı bahçelerinde yetiştirdikleri eriğin meyvesini pazarlarda ve hallerde satarak maddi kazanç elde etmektedirler.

***Persica vulgaris Mill.**

C6; Zeytinoba ve Aktepe ev bahçesi, 600 m, 130m, ağaç formundaki bitki, 24.03.2016, B. ABUZAR 1077, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Şeftali

Kullanım Amacı: C vitamini deposu olan bu turuncu meyve kanserden kalp sağlığına kadar pek çok hastalığa şifa olmaktadır.

***Malus sylvestris (L.) Mill.**

C6; Aktepe ve Zeytinoba ev bahçesi, 130 m, 600 m, ağaç formundaki bitki, 24.03.2016, B. ABUZAR 1078, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Elma

Kullanım Amacı: Bitkinin meyvesinden yararlanmaktadırlar. Meyvesinin çayı öksürük için tüketilmektedir.

Crataegus aronia (L.) Bosc. ex DC var. **aronia**

C6; Aktepe ve Zeytinoba zeytin bahçesi, 140 m, 650 m, ağaç formundaki bitki, 10.04.2016, B. ABUZAR 1119, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Alıç

Kullanım Amacı: Yöre halkı meyvesini tüketmektedir. Bitki kalp dostudur.

***Cerasus vulgaris** Mill.

C6; Zeytinoba bahçe, 600 m, ağaç formunda bitki, 09.05.2016, B. ABUZAR 1143, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Vişne

Kullanım Amacı: Vişne meyvesi tüketilmektedir. Meyvesinden reçel, şurubu ve meyve suyu yapımında kullanılmaktadır.

***Cydonia oblonga** Mill.

C6; Aktepe ve Zeytinoba ev bahçesi, 140 m ve 600 m, ağaç formundaki bitki, 09.05.2016, B. ABUZAR 1144, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Ayva

Kullanım Amacı: Ayva meyvesinden reçel yapılmaktadır. Ayvanın yaprakları kaynatılarak çay haline getirilir ve bu ishal için faydalıdır. Çekirdeğinden saç jölesi elde edilmektedir.

Rosa canina L.

C6; Zeytinoba yayla yolu kenarı, 650 m, çalı şeklindeki küçük ağaç formundaki bitki, 09.05.2016, B. ABUZAR 1145, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Kuşburnu veya İt Gülü

Kullanım Amacı: Meyvelerinin kışın çayı yapılır ve gripten korunmak için içilir. C vitamini açısından oldukça zengindir. Aynı zamanda çok iyi bir antioksidandır.

Sarcopoterium spinosum (L.) Spach.

C6; Aktepe boş arazi, 135 m, çok yıllık bitki, 28.02.2016, B. ABUZAR 1062, Km.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Abdestbozan otu

Kullanım Amacı: Bitkiyi yöre halkı çit olarak duvarların üzerine koymaktadırlar.

***Diospyros kaki Thunb.**

C6; Aktepe ev bahçesi, 135 m, ağaç formunda bitki, 26.11.2015, B. ABUZAR 1045, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Trabzon Hurması

Kullanım Amacı: Yöre halkı meyvesini yemek için bahçelerinde yetiştirmektedirler. Meyvasından pekmez yaparak sağlık için kullanılmaktadır.

Armeniaca vulgaris Lam.

C6; Zeytinoba ev bahçesi, 600 m, ağaç formundaki bitki, 09.04.2016, B. ABUZAR 1116, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Kayısı

Kullanım Amacı: Bitkinin meyvesi ve içindeki çekirdeği kırılıp yenilmektedir.

Rosa pulverulenta Bieb.

C6; Zeytinoba yol kenarı, 600 m, çalı formundaki dikenli çok yıllık bitki, 26.11.2015, B. ABUZAR 1036, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Yabanigül

Kullanım Amacı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

Familya 45 : RUBIACEAE**Asperula arvensis** L.

C6; Aktepe yol kenarı, 135 m, tek yıllık ot formundaki bitki, 29.02.2016, B. ABUZAR 1071, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Tarla Belum otu veya Yapışkan

Kullanım Amacı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

Familya 46: RUTACEAE***Citrus reticulata**

C6; Aktepe ev bahçesi, 135 m, her dem yeşil ağaç, 25.03.2016, B. ABUZAR 1086, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Mandalina

Kullanım Amacı: Bitkinin meyvesi yenmektedir.

***Citrus reticulata Blanco**

C6; Zeytinoba ev bahçesi, 630 m, ağaç formunda bitki, 28.01.2016, B. ABUZAR 1050, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Limon

Kullanım Amacı: Bitkinin meyvesi tüketilmektedir. Salatalarda meyvesinden elde edilen su ile sos yapılmaktadır. Özellikle kış aylarında soğuk algınlığı için suyu sıkılıp ve çay yapılarak tüketilmektedir.

Familya 47 : SALICACEAE***Salix triandra L.**

C6; Aktepe ev önü, 135 m, çalı veya ağaç formundaki bitki, 01.03.2016, B. ABUZAR 1073, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Selvi Söğüt

Kullanım Amacı: Ev önlerine ve bahçelerde süs ağacı olarak kullanılmaktadır. Yakacak olarak kullanılmaktadır.

Familya 48 : SCROPHULARIACEAE**Verbascum sinuatum L. var. adenosepalum Murb.**

C6; Aktepe yol kenarı, 135 m, yoğun tüylü iki yıllık bitki, 10.04.2016, B. ABUZAR 1124, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Sığır Kuyruğu

Kullanım Amacı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

Familya 49 : SOLANACEAE**Solanum nigrum L.**

C6; Aktepe yol kenarı, 130 m, tek yıllık bitki, 26.11.2015, B. ABUZAR 1039, Th.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: İt Üzüümü

Kullanım Amacı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

Physalis alkekengi L.

C6; Aktepe yol kenarı,, 135 m, tüysüz çok yıllık otsu bitki, 26.11.2015, B. ABUZAR 1040, Hk.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Gelin Feneri

Kullanım Amacı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

Familya 50 : STYRACACEAE**Styrax officinalis L.**

C6; Zeytinoba yol kenarı, 600 m, çok yıllık ağaç, 12.08.2015, B. ABUZAR 1021, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Tespih ağacı

Kullanım Amacı: Bitki hayvan yemi olarak kullanılmaktadır.

Familya 51 : TILIACEAE***Tilia orgentea Desf ex DC**

C6; Zeytinoba ev önü, 600 m, kışın yaprak döken ağaç formundaki bitki, 25.04.2016, B. ABUZAR 1135, F.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: İhlamur

Kullanım Amacı: Bitkinin çiçeklerini toplayıp çay yapıp içmektedirler. Yöre halkı topladıkları çiçekleri kurutup pazarda satmaktadır. Bitki soğuk algınlığına iyi gelmektedir.

Familya 52 : THYMELAEACEAE

Daphne sertcea Vahl.

C6; Zeytinoba ormanlık alan, 650 m, genç dalları tüylü çok yıllık bitki, 26.03.2016, B. ABUZAR, Km.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Ezeltene veya Develik otu

Kullanım Amacı: Çiçeklerinin görüntüsü ve kokusu çok güzeldir. Süs bitkisidir.

Familya 53 : URTICACEAE

Urtica dioica L.

C6; Aktepe ev bahçesi, 135 m, çok yıllık otsu bitki, 26.11.2015, B. ABUZAR 1041, Hk.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Isırgan

Kullanım Amacı: Yöre halkı ısırgandan yemek yapımında ve çayını demleyip içmektedir. Bitkinin her derde deva olduğu söylenilir. Bitki adet düzenleyici, idrar söktürücü, hormon dengeleyici, iltihap kurutucu, zehir temizleyici, saç dökülmesini önleyici, zayıflatıcı ve kansere karşı kullanılır.

Familya 54 : VERBENACEAE

Vitex agnus-castus L.

C6; Zeytinoba ev bahçesi, 600 m, hoş aromalı çalı formundaki bitki, 09.05.2016, B. ABUZAR 1149, Hk.

Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Hayıt

Kullanım Amacı: Bitki sepet yapımında kullanılmaktadır.

Familya 55 : VITACEAE

***Vitis vinifera L.**

C6; Aktepe ev bahçesi, 135 m, tırmanıcı odunsu çok yıllık bitki, 26.11.2015, B. ABUZAR 1046, F.

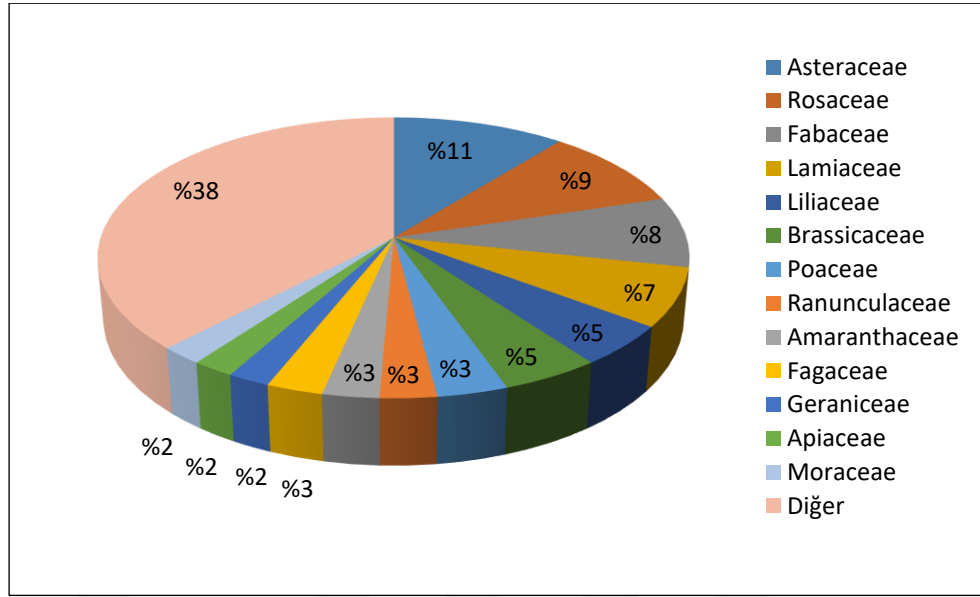
Etnobotanik Özelliği

Yöresel İsmi: Asma

Kullanım Amacı: Ev bahçelerinde ve ev önlerinde hem meyvesini yemek için hem de gölgelik olarak kullanmak için yetiştirilmektedir. Bitkinin meyvesine üzüm denilmektedir. Üzümler olgunlaşınca toplanıp suyu çıkartılıp kaynatılarak pekmez elde edilmektedir.

4.4. Tartışma

Araştırma alanımızda yaptığımız çalışmalar sonucunda 150 tane örnek bitki topladık. Bu bitkilerin değerlendirilmesi sonucunda 55 tane familya ve 150 takson tespit edilmiştir. Bu tespit edilen taksonların 2 familya Pteridophyta ve 53 familya Spermatophyta bölümüne aittir.



Şekil 4.3. Bitkilerin familya dağılımları

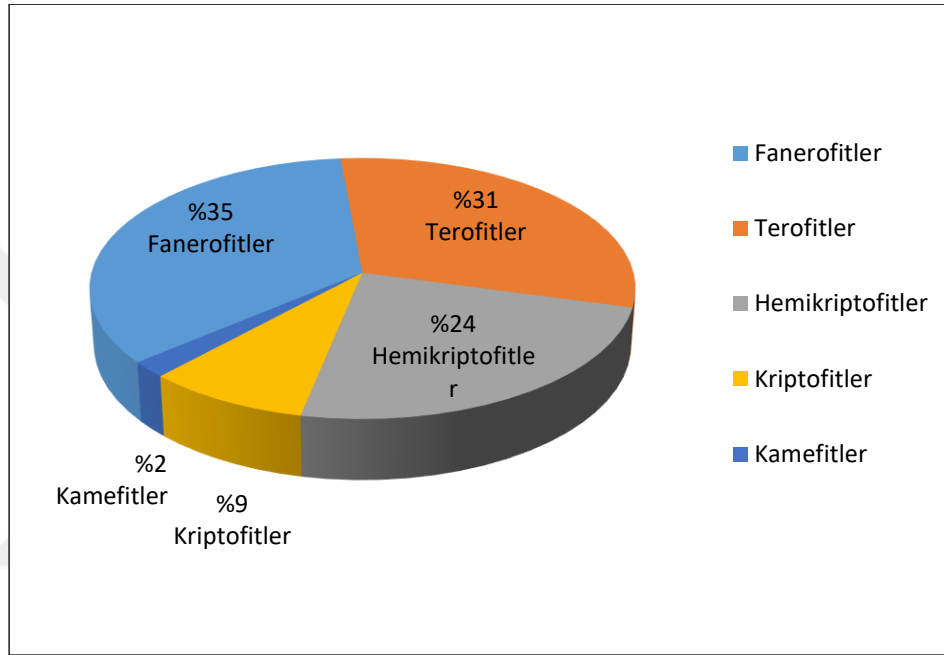
Araştırma alanında en fazla tür bulunduran familyalar grafikte verilmiştir. Bu grafiğe göre tespit edilen familyaların ilk sırasında 16 türü bulunan **Asteraceae** (%11) familyası yer almaktadır. **Rosaceae** (%9) familyası ise tür sayısı bakımından 2. sırada olup 14 türle temsil edilmektedir. Tür sayısı bakımında 3. sıradaki **Fabaceae** (%8) familyası 12 tür ile temsil edilmektedir.

Alanımızdaki ilk 13 familya 92 takson sayısı ile alandaki bitkilerin % 62' sini oluşturmaktadır. Diğer familyaların ise 58 takson sayısı ile alandaki bitkilerin % 38' ini oluşturduğu tespit edilmiştir.

Davis (1975), Türkiye Florası' nda en çok türe sahip familyanın Asteraceae olduğunu belirtmiştir. Bu familya çeşitli iklim tiplerine çabuk uyum sağladığından Türkiye genelinde yayılış göstermektedir. Araştırmalarımıza göre Asteraceae familyasının Amanos Dağları'ndaki dağılımı Türkiye' deki dağılımına paralellik göstermektedir.

Hatay ilinde yapılan diğer çalışmalarda da Asteraceae familyasının ilk sırada yer aldığı tespit edilmiştir. Benzer şekilde yapılan araştırmalardan birinde Doğru (2017) Hatay Dağdüzü ve çevresinde yaptığı floristik çalışmada Asteraceae familyasının ilk sırada yer aldığı tespit edilmiştir.

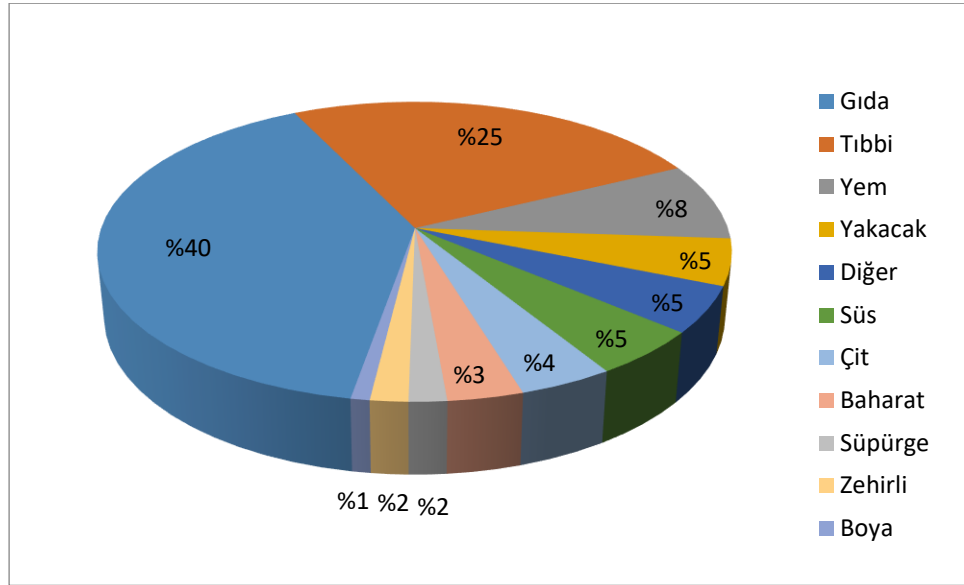
Araştırma alanımızdan toplanan bitkilerin hayat formları Raunkiaer (1934)' e göre analiz edilmiştir. Raunkiaer, bitkileri yenileme tomurcuklarının veya tepe sürgünlerinin, toprak seviyesinde kritik mevsimde aldıkları durumlara göre gruplandırmıştır. Raunkiaer bitkileri beş hayat formunda gruplandırmıştır. Bunlar; Fanerofitler, Kamefitler, Hemikriptofitler, Kriptofitler ve Terofitler' dir. Raunkiaer hayat formuna göre analiz edilen gruplandırma şekilde gösterilmektedir.



Şekil 4.4. Araştırma alanındaki türlerin Raunkiaer' e göre gruplandırması

Şekilde görüldüğü gibi Fanerofitler' in 52 (%35) türle en fazla sayıda türe sahip hayat formu olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Terofitler 46 (%31) ve Hemikriptofitler 36 (%24) türle hayat formları sıralamasında önemli yer tutmaktadır.

Alanda yaptığımız floristik çalışma sonucunda 54 familyadan 150 bitkinin 120 tanesi etnobotanik özelliği bulunduğu tespit edilmiştir. Bu bitkilerden 48' i gıda, 30' u tıbbi, 10' u yem, 6' sı yakacak, 6' sı süs, 5' i çit, 6' sı diğer, 4' ü baharat, 2' si zehirli, 2' si süpürge, 1' i boya yapımında kullanıldığı tespit edilmiştir. 30 bitkinin ise bilinen bir etnobotanik özelliği olmadığı tespit edilmiştir.



Şekil 4.5. Bitkilerin etnobotanik kullanımına göre dağılımı

Araştırma yaptığımız yörede yetişen bitkilerin 48' i halkın gıda olarak kullandığı bitkiler olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra 30 bitkinin tıbbi amaçlı kullanıldığı saptanmıştır. Bu verilere göre halkın bitkileri gıda amaçlı ve tıbbi amaçla kullanım oranları ön plana çıkmaktadır. Bu da yöre halkının sağlıklı beslenmeye dikkat ettiklerini göstermektedir. Yöre halkının bitkileri farklı amaçla kullandığı şekilde verilen bilgilerden de anlaşılmaktadır.

Çizelge 4.1. Tıbbi amaçlı kullanılan taksonların listesi

BİLİMSEL ADI	YEREL ADI	KULLANIM AMAÇLARI
<i>Conyza canadensis</i> (L.) Qronquist	Çakal otu, Selvi otu	Kabızlık için çayı yapılır
<i>Adiantum capillus - veneris</i> L.	Erefe otu	Ağrı kesici
<i>Juniperus oxycedrus</i> L.	Ardıç, Andız	Bronşit, Astım ve Öksürük
<i>Asphodelus ramosus</i> L.	Yabani çiriş	Egzama tedavisinde ve idrar arttırıcı
<i>Climantis vitalba</i> L.	Peçek, Hebil	Ağrı kesici, ateş düşürücü ve karaciğer koruyucu
<i>Capparis spinosa</i> L.	Kapari, Kemer	Kanın pıhtılaşmasını önler

Çizelge 4.1. (devam)

<i>Hypericum montbretii</i> Spach	Kantaron otu	Alerji tedavisinde
<i>Hypericum perforatum</i> L.	Binbirdelik, Kızılçık	Sancı kesici, ve kurt düşürücü
<i>Pistacia lentiscus</i> L.	Menengiç, Sakızlık	Mide yatıştırıcı
<i>Cercis siliquastrum</i> subsp. <i>siliquastrum</i> L.	Gelincik, Erguvan	Sıtma hastalığı tedavisinde
<i>Ononis pusilla</i> L.	Kayışkırın	Yara iyileştirici, iltihap kurutucu ve cinsel gücü arttırıcı
<i>Quercus infectoria</i> Oliv.	Mazı Meşesi	Ayaktaki mantar tedavisinde
<i>Centaurea iberica</i> . Trev ex Sprengel	Çakır Tikenı	Yara iyileştirici
<i>Anthemis arenicola</i> var. <i>arenicola</i> Boiss.	İğne Papatyası	Sakinleştirici olarak
<i>Bellis sylvestris</i> Cyr.	Çayır Papatyası Yoğurt Çiçeği	Romatizmal hastalıklar ve balgam söktürücü
<i>Senecio vernalis</i> Waldst. & Kit.	Acıpatatya	Adet söktürücü
<i>Origanum syriacum</i> L.	Göö otu, At kekiği	Ağız yaraları
<i>Plantago lanceolata</i> L.	Kırksinir otu	Yaraların iyileşmesinde
* <i>Tilia orgentea</i> Desf ex DC	Ihlamur	Soğuk algınlığında
<i>Pinus brutia</i> Ten	Kızılçam	Kozalaklarından yapılan çay bronşit tedavisinde
* <i>Brassica oleraceae</i> L.	Lahana	Yanık bölgesinin yangını alır ve ağrıyan bölgenin ağrısını keser
<i>Capsella bursa-pastoris</i> L.	Çoban Çantası veya Kuş Dili	Kadın rahatsızlıklarında kullanılır.
* <i>Malus sylvestris</i> (L.) Mill.	Elma	Öksürük için tüketilmektedir

Çizelge 4.1. (devam)

<i>Crataegus aronia</i> (L.) Bosc. ex DC var. <i>aronia</i>	Alıç	Bitki kalp dostudur.
* <i>Cydonia oblonga</i> Mill.	Ayvva	Yaprakları ishal tedavisinde kullanılır.
<i>Rosa canina</i> L.	Kuşburne veya İt gülü	Meyvelerinin kışın çayı yapılır ve gripten korunmak için içilir.
* <i>Petroselinum crispum</i> (Mill.) A.W.Hill	Maydanoz	Çayı ise böbreklere iyi geldiği için içilmektedir.
<i>Urtica dioica</i> L.	Isırgan otu	Bitki adet düzenleyici, idrar söktürücü, zehir temizleyici, ve kansere karşı kullanılır.
* <i>Morus nigra</i> L.	Siyah Dut	Astım, öksürük, bronşit, ödem ve diyabet tedavisinde kullanılır.
* <i>Morus alba</i> L.	Beyaz Dut	Bitki hücre yaşlanmasını önleyicidir, antiseptik ve antibiyotik özellikleri vardır.

(*: Kültür bitkileri)

Çizelge 4.2. Farklı amaçlarda kullanılan taksonların listesi

<u>BİLİMSEL ADI</u>	<u>YEREL ADI</u>	<u>KULLANIM AMAÇLARI</u>
<i>Polypodium australe</i> Fee	Ayıtacı	Yaylalarda yazlık evlerin zemin ve çatı döşemesi için kullanılır.
<i>Zephyranthes candida</i> (L.) Herb.	Yıldız Çiçekleri	Yumrusunu keserek açığa çıkan sıvı yapıştırıcı olarak kullanılmaktadır.
<i>Spartium junceum</i> L.	Katırtınağı, Boruk	Çalılarının üzerinde kış için incir, üzüm kurutulur.
<i>Lauris nobilis</i> L.	Defne	Yağı çıkartılarak sabun elde edilmektedir.
<i>Vitex agnus-castus</i> L.	Hayıt	Sepet ve hasır yapımında kullanılır.

<u>YEM OLARAK KULLANILAN BİTKİLER</u>	<u>YEREL ADI</u>
<i>Elymus repens</i> (L.) Gould	Ayrık otu
* <i>Hordeum vulgare</i> L.	Arpa
<i>Cistus creticus</i> L.	Laden, Bozamık, Karağan
<i>Vicia sativa</i> L.	Fiy
<i>Lathyrus aphaca</i> var. <i>aphaca</i> L.	İmirdik, Çılban
<i>Trifolium repens</i> L.	Beyaz yonca, Üçgül
<i>Trifolium pilulare</i> Boiss.	Tüylü üçgül, Çayır yoncası
<i>Dorycnium graecum</i> (L.) Ser.	Deli yonca
<i>Styrax officinalis</i> L.	Tespah ağacı
<i>Phillyrea latifolia</i> L.	Kesme, Ak kesme

Yöre halkının yemek yapımında kullandıkları önemli bitkiler; *Nasturtium officinale* R. Br., *Raphanus raphanistrum* L., *Allium ampeloprasum* L., *Arum dioscoridis* Sm. var. *luschanii* R. Mill, *Asphodelus aestivus* Brot., *Berula erecta* (Huds.) Coville, *Spinacia oleracea* L., *Malva neglecta* Wallr., *Myosotis alpestris* F.W. Schmidt subsp. *alpestris* F.W.Schmidt, *Raphanus sativus* L. , *Lepidium sativum* L.' dir.

Süs bitkisi olarak kullanılan bitkiler; *Hyacinthus orientalis* L. , *İris germanica* L., *Narcissus tazetta* L, *Papaver rhoeas* L., *Daphne sericea* Vahl. ' dır.

Çay olarak kullanılan bazı bitkiler; *Capsella bursa-pastoris* L., *Hypericum montbretii* Spach, *Ononis pusilla* L., *Cydonia oblonga* Mill., *Rosa canina* L., *Conyza canadensis* (L.) Qronquist, *Anthemis arenicola* var. *arenicola* Boiss., *Thymbra spicata* L. var. *spicata*' dır.

Yöre halkı çay olarak kullanılan bitkileri; soğuk algınlığı, mide rahatsızlığı, sakinleştirici, kan dolaşımını düzenleyici, idrar söktürücü, adet düzenleyici, zayıflatıcı, kanser önleyici, iltihap kurutucu, astım, öksürük, alerji, ishal, gripten korunmak ve kabızlık gibi hastalıkları tedavi etmek için kullanmaktadırlar.

Calicotome villosa (Pioret) Link. , *Sarcopoterium spinosum* (L.) Spach. , *Zizyphus lotus* L. Lam, *Nerium oleander* L. ve *Hedera helix* L. bitkilerin gövdelerini yöre halkı tarafından bahçe duvarını yükseltmek yani çit yapmak için kullanılmaktadır.

Sorghum halepense (L.) Pers. var. *muticum* (Hackel) Grossh. ve *Lavandula stoechas* L. bitkilerini yöre halkı süpürge yapmak için kullanılmaktadır. Özellikle *Lavandula stoechas* L. bitkisinden yapılan süpürge ile ahır ve kümesi süpürürler ki bitkinin yaymış olduğu hoş koku yaysın.

Helleborus vesicarius Aucher bitkisi hayvanlarda zehirlenmelere yol açar ve *Muscari anatolicum* Cowely ve N. Özhatay bitkisine dokunulduğunda siğil çıktığı için yöre halkı bu iki bitkiden uzak durmaktadır.

Yöre halkı yakacak olarak kullanılan bitkileri; *Salix triandra* L. , *Arbutus unedo* L., *Quercus ithaburensis* Decne., *Quercus robur* L., *Fagus orientalis* Lipsky, *Cupressus sempervirens* L ve *Eucalyptus camaldulensis* dehnh ' dir.

Hatay ilinde yapılan etnobotanik çalışmaları karşılaştığımız çizelge 4.3.' te görüldüğü gibi bu çalışmada da en fazla gıda amaçlı kullanıl olmasına rağmen Güzelşemma (2014)' nın yaptığı çalışmada en fazla tıbbi kullanım gösterilmektedir.

Hatay ilinde yapılan bir başka çalışma olan Altay ve Çelik' in (2011) Antakya semt pazarlarındaki bazı doğal bitkileri etnobotanik yönden incelediklerinde ise 12 familyaya ait 16 taksondan, 15 yöresel kullanım tespit ettikleri gösterilmektedir.. Tespit ettikleri bu yöresel kullanımların da 10 tanesinin gıda amaçlı, 5 tanesinin ise tıbbi amaçlı kullanıldığını belirlemişlerdir. Bizim yaptığımız çalışmada da en fazla gıda ve tıbbi amaçlı bitkilerin kullanıldığı tespit edildiğinden bu çalışmayla paralellik göstermektedir.

Keskin ve Alpınar (2002) Kışlak (Yayladağı-Hatay) hakkında yaptıkları etnobotanik çalışmalarda *Eriobotrya japonica* L. bitkisinin çiçeklerinden yararlanıldığını belirtirken bizim çalıştığımız bölgede bu bitkinin sadece meyvesinden yararlanıldığı tespit edilmiştir.

Çizelge 4.3. Hatay' da yapılan bazı etnobotanik çalışmaların sonuçlarının karşılaştırılması

Kullanım amacı	Aktepe ve Zeytinoba Abuzar(2018)	Antakya semt pazarı Altay&Çelik (2011)	Tayfur Sökmen ve çevresi Altay&Karahana (2012)	Antakya' da kullanılan tıbbi ve yabancı gıda bitkileri Güzelşemma (2014)
Gıda	48	10	26	131
Tıbbi	30	5	8	134
Yakacak	6	-	-	-
Çay	-	-	9	-
Baharat	4	-	6	-
Yem	10	-	-	-
Boya	1	-	-	-
Süpürge	2	-	-	-
Çit	5	-	-	-
Zehirli	2	-	-	-
Süs	6	-	-	-
Diğer	6	-	16	-
Sadece ismi verilen	30	-	-	-
Familiya	55	12	28	63
Toplam	150	15	65	265

Altay ve Karahana (2012) Tayfur Sökmen Kampüsü (Antakya-Hatay) ve çevresinde yapmış olduğu etnobotanik çalışmada 28 familyaya ait 43 taksondan 65 yöresel kullanım ve bu yöresel kullanımların 26'si gıda, 8'i tıbbi, 6'sı baharat, 4'ü yakacak olarak ve diğer 21'i ise farklı amaçlar için kullanıldığını tespit etmişlerdir.

Eucalyptus camaldulensis dehhn bitkisi Altay ve Karahana' ın çalışmasında da sulfato olarak isimlendirilirken bölgede yakacak olarak kullanıldığı eklenmiştir.

Araştırmamızın yapıldığı bölge kırsal bölge olduğundan yöre halkı çevresinde yetişen bitkilerden maksimum düzeyde fayda sağlamayı amaçlamıştır. Yiyecek olarak kullandığı bir bitkiyi aynı zamanda yakacak maddesi veya tıbbi amaçla kullanmıştır. Ulaşılan bu bilgiler doğadaki birçok bitkinin insanoğlu tarafından farklı amaçlarla kullanıldığını ve insanların bu bitkilerin pek çoğuna deneme yanılma yoluyla ulaştığını veya kültürel miras olarak kuşaktan kuşağa aktardığını göstermektedir.

Olea europaea L. bitkisine yörede zeytin denilmektedir. Yörede yapılan önemli bir tarımsal faaliyettir. Yöre halkının büyük bir kısmı zeytin tarımı yapmaktadır. Bitkinin tohumlarından elde edilen yağ sağlık açısından önemli bir besin kaynağıdır. Yöre halkının büyük bir kısmı yemeklik yağ olarak zeytin yağı tüketmektedir. Ürettikleri ihtiyaç fazlası satarak önemli bir gelir elde etmektedirler. Yine bitkinin tohumları yeşil veya siyah olarak salamura haline getirilmekte ve sofralık zeytin olarak tüketilmektedir.

Malvella sherardiana (L.) Jaub. Sc Spach bitkisine ıra kömeci ve *Myrtus communis* L. bitkisine murt veya hambelis denilmektedir. Bu bitkileri yöre halkı ölülerinin suyunun temiz olması için suyu kaynatırken içine atarlar. *Myrtus communis* L. bitkisinin dallarıyla kırkı çıkan bebeğin şifa bulması için çocuğun üzerine su serperler.

5. SONUÇLAR ve ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Bu çalışmada, Amanos Dağları eteklerindeki Zeytinoba ve Aktepe' den toplam 55 familyaya ait 150 bitki toplanmıştır. Çalışma alanında 2 familya Pteridophyta, 53 familya Spermatophyta bölümüne aittir. Bu toplanan bitkiler flora ve etnobotanik açıdan özellikleri incelenmiştir.

Belirlenen bitki türlerinin flora bakımından familyaya göre dağılımı şöyledir: Asteraceae 16 (%11), Rosaceae 14 (%9), Fabaceae 12 (%8), Lamiaceae 10 (%7), Liliaceae 7 (%5), Brassicaceae 7 (%5), Poaceae 5 (%3) ve diğer familyalar 79 (%52). Buna göre alanda bulunan ilk üç familya Asteraceae, Rosaceae ve Fabaceae' dir.

Raunkiaer hayat formuna göre bitkilerin gruplandırılması şöyledir: Fanerofitler 52 (%35), Terofitler 46 (%31), Hemikriptofitler 36 (%24), Kriptofitler 13 (%9) ve Kamefitler 3 (%2)' dir. Yapılan araştırmada bölgede Fanerofit' lerin fazla olduğu tespit edilmiştir.

Alanda yapılan floristik çalışmalar sonucunda 54 familyadan 150 bitkinin 120 tanesi etnobotanik özelliği bulunduğu tespit edilmiştir. Bu bitkilerden 48' i gıda (%40), 30' u tıbbi (%25), 10' u yem (%8), 6' sı yakacak (%6), 6' sı süs (%5), 5' i çit (%4), 6' sı diğer (%5), 4' ü baharat (%3), 2' si zehirli (%2), 2' si süpürge (%2), 1' i boya (%1) yapımında kullanıldığı tespit edilmiştir.

Altay ve Çelik (2011) Antakya semt pazarlarındaki doğal bitkilerin etnobotanik özellikleri hakkında yaptıkları çalışma sonucunda da yöre halkının bitkileri en fazla gıda amaçlı kullandıklarını tespit etmiştir.

Bitkilerin etnobotanik özelliklerini belirlemek amacıyla yöre halkıyla birlikte araziye çıkıp beraber araştırma yapılmıştır. Bitkilerin etnobotanik özellikleri araştırılırken yöre halkının yaşlı kesiminden yardım alınmıştır. Böylelikle elde edilen sonuçların güvenilirliğini arttırdığı düşünülmektedir.

5.2. Öneriler

- Araştırma alanında yapılan yapılaşma, orman alanlarının kesilip tarım arazisine dönüştürülmesi, otlama ve bitki türlerinin bilinçsizce aşırı kesilmesi alanın flora açısından insan kaynaklı olumsuz etkiler olarak tespit edilmiştir.
- Yöre halkı, bazı bitkileri tıbbi amaçlı olarak kullanmaktadır ancak bu bitkileri kullanırken genellikle bilimsel verilerden faydalanmadan kulaktan dolma bilgilerle hareket etmektedir. Bu durum bazı bitkilerden fayda sağlamak yerine zarar görmelerine neden olmaktadır.
- Tarım alanlarında kullanılan tarımsal ilaçlar bazı endemik bitkilerin yok olmasına sebep olmuştur. Özellikle yabancı otlar için kullanılan zehirli ilaçlar bitkilere zarar verirken bazı hayvan türlerinin de zarar görmesine sebebiyet vermektedir.
- Su kaynaklarının bilinçsiz olarak tüketilmesi ve doğal akış yollarının bozularak betonlaştırılması özellikle dere yataklarındaki suyun kesilmesine sebep olmuştur. Kesilen sular nedeniyle dere yataklarında yetişen ve aşırı derecede suya bağımlı olan bitki türleri yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır.
- Kırsal bölgelerdeki yaşam koşullarının zorlaşması köyden kente olan göçü hızlandırmış ve kırsal bölgelerde genç nüfus azalmıştır. Genç nüfusun azalmasıyla bölgede yetişen bitki türleri ve kullanım alanlarıyla ilgili bilgiler genç kuşaklara aktarılamamaktadır.
- Sayılan bu olumsuzlukların giderilebilmesi için yöre halkının bilinçlendirilmesi, yörede yaşayan insanların bitki örtüsünü tahrip etmesinin önüne geçilmesi, bölgede yetişen bitki türleri hakkında akademik çalışmaların artırılması, bilinçsizce yapılan zirai ilaçlamanın önüne geçilmesi, yöre insanının bitkileri kullanırken bilimsel verilerden faydalanmasının sağlanması gerekmektedir.

İnsanoğlu doğaya saygı duyduğu müddetçe doğa insanoğluna daima cömert davranacaktır. Çevremizde gördüğümüz bütün bitkiler doğanın bize emanetidir. Bu emanete sahip çıkmak ve bu güzellikleri gelecek kuşaklara aktarmak hepimiz yerine getirmesi gereken bir sorumluluktur. Sorumluluklarımızı yerine getirdiğimiz müddetçe çevremizdeki bitkiler de yaşamlarını devam ettirecektir.

KAYNAKÇA

- AKAN, H., ASLAN, M., ve BALOS, M.M., 2007. Sanlıurfa Semt Pazarlarında Satılan Doğal Bitkilerin Etnobotaniği. *Ot Sistemik Dergisi*, 12(2): 43-58.
- AKAN, H., KORKUT, M.M., ve BALOS, M.M., 2008. Arat Dağı ve Çevresinde (Birecik,Şanlıurfa) Etnobotanik Bir Araştırma. *Fırat Üniversitesi Fen ve Müh. Bil. Dergisi*, 20(1): 70-72.
- AKAN, H., ve BALOS, M., 2008. GAP Bölgesi'nden Toplanan Meyan Kökü (*Glycrrhiza glabra* L.) Taksonunun İhracat Durumu, Etnobotanik Özellikleri ve Tıbbi Önemi. *Fırat Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 20(2): 233-241.
- AKAN, H., ASLAN, M., and BALOS, M. M., 2013. An ethnobotanical research on handmade musical instruments in Şanlıurfa, South East Anatolia, Turkey, *Biological Diversity and Conservation*, 6(1): 93-100.
- AKAN, H., BALOS, M.M. ve TEL, A.Z., 2013. Birecik (Şanlıurfa) yöresindeki bazı baklagil bitkilerin etnobotanik özellikleri. *Adıyaman Üniversitesi Tarımsal Araştırma ve Uygulama Merkezi Uluslararası Dergisi*, 1(1): 32-40.
- AKMAN, Y., 1973. Contribution a le etude de la des montagnes de l'amanus, I-III Ankara Üniversitesi, 17: 1-70.
- ALTAY, V., ve ÇELİK, O., 2011. Antakya semt pazarlarındaki bazı doğal bitkilerin etnobotanik yönden araştırılması. *Biyoloji Bilimleri Araştırma Dergisi*, 4(2): 137-139.
- ALTAY, V., ve KARAHAN, F., 2012 Tayfur Sökmen Kampüsü (Antakya-Hatay) ve Çevresinde Bulunan Bitkiler üzerine Etnobotanik Bir Araştırma. *Karadeniz Fen Bilimleri Dergisi*, 2 (7): 13-28.
- ANONİM, 2010. www.hassa.gov.tr. (29.07.2018).
- ANONİM, 2011. www.academia.com. (12.08.2018).
- ANONİM, 2012. <http://www.hassa.biz.tr>. (10.07.2018).
- ANONİM, 2018. <https://tr.climate-data>. (12.08.2018).
- ANYİMAN, C., 1995. Ecology and Ethnomedicine: Exploring Links between Current Environmental Crisis and Indigenous Medical Practices, *Social Science and Medicine*, 40: 321–329.
- ATALAY, İ., 1987. Türkiye Jeomorfolojisine Giriş. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir 456 s.
- BALOS, M.M., 2007. Zeytinbahçe İle Akarçay Arasında Kalan (Birecik) Bölgenin Florası ve Etnobotanik Özellikleri. Harran Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Şanlıurfa, 83s.
- BAYTOP, T., 1963. Türkiye'nin Tıbbi ve Zehirli Bitkileri. İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 499s.
- BAYTOP. T., 1984. Türkiye'de Bitkilerle Tedavi (Geçmişte ve Bugün). İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 520s.
- BAYTOP. T., 1997. Türkçe Bitki Adları Sözlüğü. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 578s.
- BAYTOP, A., 2003. Türkiye' de Botanik Tarihi Araştırmaları. Çetin Matbaacılık, İstanbul, 510s.
- BOİSSİER, P.E., 1967. *Flora Orientalis*, Geneva. Bona, M., "Centaurea amanosensis (Asteraceae), a new species from Turkey", *PLANT BIOSYSTEMS*, pp.1-4.

- BULUT, G., KORKMAZ, A. and TUZLACI, E., 2017. The Ethnobotanical Notes from Nizip (Gaziantep-Turkey). *Istanbul Journal of Pharmacy*, 47(2): 57-62.
- COTTON, C. M. 1997. *Ethnobotany Principles and Applications*. John Wiley & Sons Ltd., West Sussex, 424s.
- ÇAKAN, H., 1997. Musa ve Kel Dağlarının (Hatay) Bitki Ekolojisi, Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, Adana, 139s.
- ÇINAR, S., HATİPOĞLU, R., AVCI, M., İNAL, İ., YÜCEL, C. ve AVAĞ, A., 2014. Hatay İli Kırıkhan İlçesi Taban Meralarının Vejetasyon Yapısı Üzerine Bir Araştırma. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 31(2): 52-60.
- DAĞLI, M., 2015. Şanlıurfa Merkez ve Bağlı Köylerde Etnobotanik Bir Araştırma. Harran Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 90s.
- DAVIS, P.H., 1985. *Flora of Turkey and The East Aegean Islands*. Edinburgh University Press, Edinburgh, 506s.
- DAVIS, P. H., MİLL, R.R. ve TAN, K., 1988. *Flora of Turkey and the east Aegean islands*. Edinburgh University Press, Edinburgh, 567s.
- DOĞRU, S., 2017. Hatay Dağdüzü ve çevresinin florası. Mustafa Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Hatay, 60s.
- DÜZENLİ, A. and ÇAKAN, H. 2001. Flora of Mount Musa (Hatay- Turkey). *Turkish Journal of Botany*, Ankara, 25: 285-309.
- EMİNAĞAOĞLU, Ö. ve ANŞİN, R., 2002. A9 (Artvin) Karesi İçin Yeni Floristik Kayıtlar. *Kafkas Üniversitesi, Artvin Orman Fakültesi Dergisi*, 3: 96-108.
- FURKAN, M.K., 2016. Adıyaman İlinde Yetişen Bazı Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri. Adıyaman Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Adıyaman, 20s.
- GHORBANİ, A., 2005. Studies on Pharmaceutical Ethnobotany in the Region of Turkmen Sahra, North of Iran : General Results. *Journal of Ethnopharmacology*, 102: 58–68.
- GÜNER, A., ÖZHATAY, N., EKİM, T. ve BAŞER, H.K.C., 2000. *Flora of Turkey and East Aegean Islands*. Edinburgh University Press, Edinburgh, 56s.
- GÜNER, A., ASLAN, S., EKİM, T., VURAL, M. ve BABAÇ, M.T., 2012. Türkiye Bitkileri Listesi (Damarlı Bitkiler). *Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi ve Flora Araştırmalar Derneği Yayını 1*, İstanbul, 1290s.
- GÜZELŞEMMA, M., KESKİN, H. ve KAYIKÇI, S., 2013. Yıldırım Deresi Piknik Alanı (Serinyol-Antakya) ve Civarında Yayılış Gösteren Nadir ve Endemik Bitkiler Üzerine Bir İnceleme. IV. Ekoloji ve Çevre Sempozyumu, 8-9 Şubat, Tam Metin Sözlü Sunum Kitapçığı, Ankara, 10-21s.
- GÜZELŞEMMA, M., 2014. Antakya'da Kullanılan Tıbbi Bitkiler ile Yabani Gıda Bitkileri. Mustafa Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Hatay, 234s.
- İLCİM, A. ve VAROL, Ö., 1996 Hatay ve Kahramanmaraş İllerindeki Bazı Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri. *Ot Sistematik Botanik Dergisi*, 3: 169-74.
- İLCİM, A., 2014. Hatay'ın Sessiz Güzelleri. Hatay Valiliği, Hatay, 996s.
- KARAHAN, F., ALTAY, V. ve MUSTAFA, K., 2015. Antakya'nın El Sanatlarında Kullanılan Odunsu Bitkiler Üzerine Etnobotanik Bir Çalışma. *International Journal of Scientific and Technological Research*, 1: 1-18.
- KAYIKÇI, S., 2006. Samandağ (Hatay) Kıyı Kumullarının Florası. Mustafa Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Hatay, 60 s.

- KAYIKÇI, S., ALTAY, V. ve GÜZEL, Y., 2012. Hatay İlinde Yayılış Gösteren Bazı Geofit Bitki Türleri Üzerine Bir İnceleme. *Biyoloji Bilimleri Araştırma Dergisi*, 5(2): 139-143.
- KAYIKÇI, S. ve ALTAY, V., 2012. Meydan Köyü (Samandağ)-Kale Köyü (İskenderun) Arasındaki Kıyı Şeridinde Yayılış Gösteren Nadir ve Endemik Karasal Vasküler Bitkiler Üzerine Bir İnceleme. *Türkiye'nin Kıyı ve Deniz Alanları IX. Ulusal Kongresi*, 14-17 Kasım, Hatay, 443-452s.
- KAYIKÇI, S., 2014. İskenderun-Kırıkhan-Belen (Hatay) Arasındaki Bölgenin (Orta Amanoslar) Florası. Mustafa Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Hatay, 182 s.
- KESKİN, M., ve ALPINAR, K., 2002. Kışlak (Yayladağı-Hatay) Hakkında Etnobotanik Bir Araştırma. *Ot Sistematik Botanik Dergisi*, 9(2): 91-100.
- KOCAMAN, M., 2015. Antakya'da Yetişen ve Müzik Aletleri Yapımında Kullanılan Bitkiler ile Morfolojik ve Anatomik Özellikleri. Mustafa Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Hatay, 122s.
- LEV, E., ve AMAR, Z., 2000. Ethnopharmacological Survey of Traditional Drugs Sold in Israel at the end of the 20th century. *Journal of Ethnopharmacology*, 72: 191-205.
- RAUNKİAER, CH., 1934. *The Life Forms Of Plants and Statistical Plant and Geography*. Oxford, 147s.
- OCAK, A., GÜZEL, Y. ve KAYIKÇI, S., 2014. Antakya'nın Doğal Bitkileri. Hatay Büyükşehir, Hatay, 648s.
- ÖZGEN, U., KAYA, Y. ve COŞKUN, M., 2004. Ethnobotanical Studies in the Villages of the District of Ilıca (Province Erzurum) Turkey. *Economic Botany*, 58(4): 691-696.
- SADIKOĞLU, N., 1998. Cumhuriyet Dönemi Türk Etnobotanik Araştırmalar Arşivi. İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 75s.
- TEKLEHAYMANOT, T., GİDAY, M., MEHDİM, G. ve YALEMTSEHAY, M., 2007. Knowledge and Use of Medicinal Plants by People Around Debre Libanos Monastery in Ethiopia. *Journal of Ethnopharmacology*, 111: 271-283.
- TOPALOĞLU, M., 1987. Antakya Bölgesinin Gıda ve İlaç Olarak Kullanılan Bitkileri Üzerinde Araştırmalar. İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 75s.
- TÜRKMEN, N., and DÜZENLİ, A., 1998. The Flora of Dörtyol and Erzin Districts of Hatay Province in Turkey. *Turkish Journal of Botany*, 22(1): 121-141.
- YILDIZ, S., 2008. Mustafa Kemal Üniversitesi Tayfur Sökmen Yerleşkesi ve Çevresinin Florası Üzerinde Bir Araştırma. Mustafa Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Hatay, 95s.
- YILDIRIMLI, Ş., 2004. Etnobotanik ve Türk Etnobotaniği. *Kebikeç-İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi*, 17: 175-193.
- YOLCU, H., 1998. Kuseyr (Habib-in Neccar) Dağları (Hatay) Florası Üzerine Bir Araştırma. Mustafa Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Hatay, 61s.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: : Buşra ABUZAR KERAR
Uyruğu : T.C
Doğum Yeri ve Tarihi : HASSA \ 21.03.1992
Telefon : 0 553 873 34 36
E-mail : abuzarbusra@gmail.com

EĞİTİM

Derece	Adı,	İlçe,	İl,	Bitirme Yılı
Lise	: Osman Gazi Lisesi,	Haliliye \	Şanlıurfa	2010
Üniversite	: Eskişehir Anadolu Üniversitesi Laborantlık ve Veteriner Sağlığı,			2014
	: Harran Üniversitesi, Biyoloji,	Haliliye \	Şanlıurfa	2014
Yüksek Lisans	: Harran Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü Biyoloji Anabilim Dalı,	Haliliye \	Şanlıurfa	2018

EKLER

EK 1 : ARAŞTIRMA ALANINDAN TOPLANAN BAZI BİTKİLERİN RESİMLERİ



Ek 1.1. *Rhus coriaria* L.



Ek 1.2. *Rubus sanctus* Schreber



Ek 1.3. *Myrtus communis* L.



Ek 1.4. *Quercus robur* L.



Ek 1.5. *Allium ampeloprasum* L.



Ek 1.6. *Narcissus tazetta* L.



Ek 1.7. *Malva neglecta* Wallr



Ek 1.8. *Myosotis alpestris* F.W. Schmidt subsp. *alpestr* F.W. Schmid



Ek 1.9. *Daphne sertcea* Vahl



Ek 1.10. *Crataegus aronia* (L.) Bosc. ex DC var. *aronia*



Ek 1.11. *Lupinus varius* L.



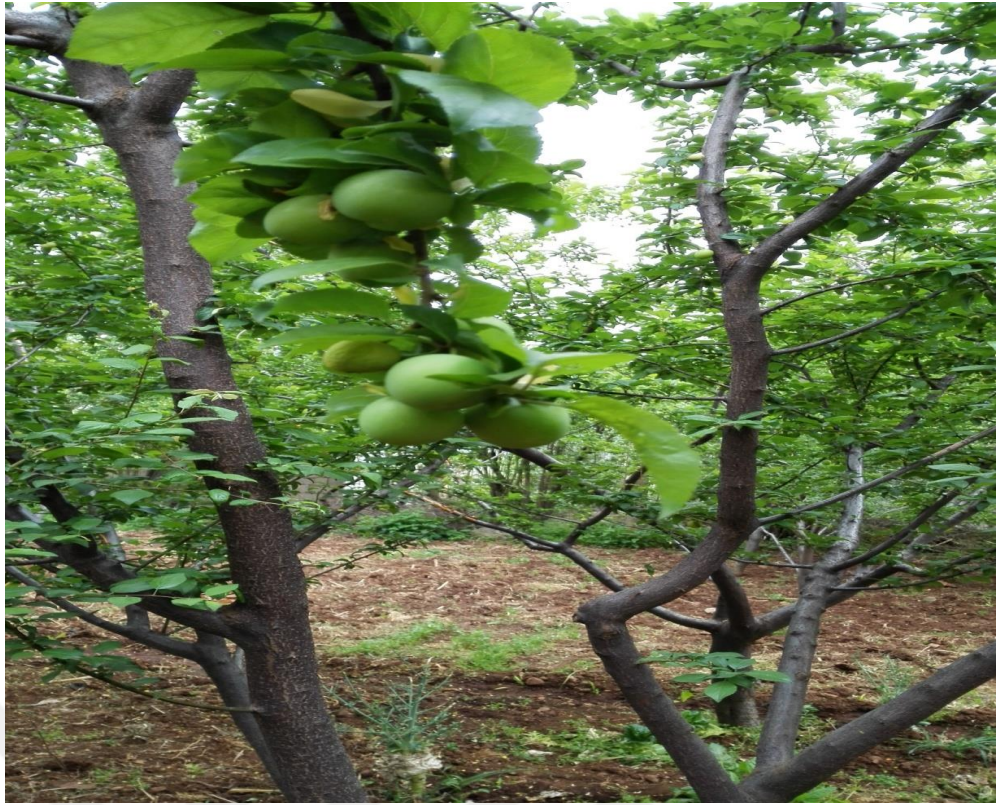
Ek 1.12. *Styrax officinalis* L.



Ek 1.13. *Centaurea iberica*. Trev ex Sprengel



Ek 1.14. *Adiantum capillus - veneris* L.



Ek 1.15. *Prunus domestica* L.



Ek 1.16. *Polypodium australe* Fee



Ek 1.17. *Iris germanica* L.



Ek 1.18. *Papaver rhoeas* L.



Ek 1.19. *Punica granatum* L.



Ek 1.20. *Sorghum halepense* (L.) Pers. var. *muticum* (Hackel) Grossh.



Ek 1.21. *Pistacia lentiscus* L.



Ek 1.22. *Conyza canadensis* (L.) Qronquist



Ek 1.23. *Nasturtium officinale* R. Br.



Ek 1.24. *Arum dioscoridis* Sm. var. *luschanii* R. Mill.



Ek 1.25. *Urtica dioica* L.



Ek 1.26. *Papaver argemone* L.



Ek 1.27. *Ranunculus ficaria* L. subsp. *ficariiformis* Rouy & Foucaud



Ek 1.28. *Asperula arvensis* L.



Ek 1.29. *Asphodelus aestivus* Brot.



Ek 1.30. *Lavandula stoechas* L.



Ek 1.31. *Cupressus sempervirens* L.



Ek 1.32. *Hypericum perforatum* L.



Ek 1.33. *Juniperus oxycedrus* L.



Ek 1.34. *Cistus creticus* L.



Ek 1.35. *Mentha longifolia* (L.) Hudson



Ek 1.36. *Rumex acetosa* L.



Ek 1.37. *Bellis sylvestris* Cyr.



Ek 1.38. *Pisum sativum* subsp. *sativum* var. *sativum* L.



Ek 1.39. *Olea europaea* L.



Ek 1.40. *Anthemis arenicola* var. *arenicola* Boiss.

EK 2: ÇALIŞILAN ALANLARIN GENEL GÖRÜNÜMÜ



Ek 2.1. Zeytinoba Köyü yaylası



Ek 2.2. Zeytinoba Köyü yaylası



Ek 2.3. Zeytinoba Köyü zeytin bahçeleri



Ek 2.4. Zeytinoba Köyü'nden bir görünüm



Ek 2.5. Zeytinoba Köyü' nden bir görünüm



Ek 2.6. Aktepe' den bir görüntü



Ek 2.7. Aktepe' den bahçe görüntüsü

EK 3 : ARAŞTIRMA ALANINDA HALK İLE YAPILAN GÖRÜŞMELER VE ETNOBOTANİK İZLENİMLER



Ek. 3.1. Zeytin hasadından görüntü



Ek 3.2. Zeytin hasadından görüntü



Ek 3.3. Zeytinoba Köyü' nde bitki toplama esnasından görüntü



Ek 3.4. Bitkilerin yöresel adlarını bulma çalışmalarından görüntü



Ek 3.5. Bitkilerin yöresel adlarını bulma çalışmalarından görüntü



Ek 3.6. Bitkilerin yöresel adlarını bulma çalışmalarından görüntü



Ek 3.7. Toplanan bitkilerden örnekler



Ek 3.8. Aktepe arazi çalışmalarından görüntü



Ek 3.9. *Sorghum halepense* (L.) Pers. var. *muticum* (Hackel) Grossh. süpürge yapılı şekli



Ek 3.10. *Arum dioscoridis* Sm. var. *luschanii* R. Mill. bitkisinden yemek yapımı